

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Bwrdd Iechyd Prifysgol
Cwm Taf Morgannwg
University Health Board

Cymraeg

Mae'r ddogfen / ffurflen hon hefyd ar gael yn Gymraeg.
This document / form is also available in Welsh.

Bwrdd Iechyd Cwm Taf Morgannwg

Adroddiad Perfformiad Safonau'r Gymraeg

2024 i 2025

Cynnwys

Gair am yr adroddiad hwn	3
Rhestr termau	4
Crynodeb Gweithredol	5
1: Oes gennych chi ddull strategol o wreiddio'r Gymraeg o'r Bwrdd i'r Ward?	6
2: Sut ydych chi wedi hyrwyddo'r Gymraeg gyda'ch gweithlu a'r cyhoedd?	7
3: Sut ydych chi'n sicrhau cydymffurfiaeth â deddfwriaeth y Gymraeg ac amddiffyn fy hawliau?	14
4: Ble mae'n fwyaf tebygol y bydda i'n gallu defnyddio'r Gymraeg gyda'r Bwrdd lechyd?.....	19
5: Sut ydych chi wedi gwella sgiliau Cymraeg eich gweithlu presennol?	21
6: Sut ydych chi wedi ystyried sgiliau Cymraeg gweithlu y dyfodol?	26
7: Sut ydych chi wedi delio â chwynion a phryderon?	27
8: Pa ardaloedd sy'n haeddu cydnabyddiaeth arbennig am eu hymrwymiad i'r Gymraeg?	28
9: Risgiau a nodwyd a'r camau nesaf	36
Atodiad 1: Methodoleg Dangosfwrdd Iaith a Diwylliant Cymru	37

Gair am yr adroddiad hwn

Dathlu'r Gymraeg ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg (BIPCTM): Ein Diweddariad ar gyfer 2025

Eleni, rydym wedi parhau â'n hymrwymiad i ddarparu gwasanaethau yn y Gymraeg, yn unol â Safonau'r Gymraeg. Mae'r adroddiad hwn yn tynnu sylw at sut rydym yn ymgorffori'r Gymraeg ar draws ein sefydliad—o'r gofal a ddarparwn i'r ffordd rydym yn gweithio bob dydd.

Rydym yn falch o'r cynnydd rydym wedi'i wneud i hyrwyddo dwyieithrwydd a chefnogi ein cymunedau Cymraeg eu hiaith. Fe welwch enghreifftiau go iawn o sut rydym yn rhoi ein gwerthoedd ar waith yn yr adroddiad hwn. Mae croeso i ddarllenwyr gymharu'r adroddiad hwn â'r un blaenorol, ac rydym yn hyderus y gellir gweld y trywydd yn glir.

Mae'r adroddiad hwn hefyd yn bodloni gofynion Safon y Gymraeg 120. Gallwch ddarllen ein hysbysiad cydymffurfio llawn, sy'n nodi ein holl ddyletswyddau deddfwriaethol ar gyfer y Gymraeg [yma](#).

Eisiau gwybod mwy am eich hawl i ddefnyddio'r Gymraeg gyda ni? Gweler ein taflen wybodaeth i gleifion [yma](#).

Cafodd yr adroddiad hwn ei gymeradwyo gan ein Pwyllgor Cyflawni Gweithredol ym mis Hydref 2025. Byddem yn awyddus i glywed eich barn—anfonwch e-bost atom yn CTT_WelshLanguage@wales.nhs.uk yn y Gymraeg neu'r Saesneg. Gallwch hefyd rannu adborth ar eich profiad o ofal drwy ein Mesurau Profiad a Adroddwyd gan Gleifion [yma](#).

Rhestr termau

Term	Beth rydyn ni'n feddl
Cynnig Rhagweithiol	Mae hyn yn golygu bod staff y Bwrdd Iechyd yn gofyn i chi am eich dewis iaith ac yn cofnodi hyn, yn hytrach na disgwyl i chi ddweud wrthym.
Safonau'r Iaith Gymraeg	Dyma'r dyletswyddau statudol y mae'n rhaid i'r Bwrdd Iechyd eu dilyn yn y ffordd rydym yn trin y Gymraeg.
Adroddiad perfformiad	Adroddiad ar ba mor dda y mae sefydliad yn perfformio mewn maes penodol yn ystod cyfnod penodol o amser
Cydymffurfiaeth	P'un a ydym yn dilyn y dyletswyddau statudol a osodir ar y Bwrdd Iechyd ai peidio
Sicrwydd	Y broses o ddarparu tystiolaeth i'r Bwrdd a chyrrff eraill bod y Bwrdd Iechyd yn cydymffurfio â'i ddyletswyddau, a'r hyn y mae'n ei wneud i osgoi diffyg cydymffurfio
Dadansoddiad rhanddeiliaid	Dadansoddi rhanddeiliaid yw'r broses o nodi pawb sydd â diddordeb mewn darn o waith, ac yna deall beth sydd ei angen arnynt, faint o ddylanwad sydd ganddynt, a sut y bydd y prosiect yn effeithio arnynt
Ymgysylltu	Mae ymgysylltu yn cyfeirio at gyfranogiad a chyfranogiad gweithredol unigolion o fewn sefydliad neu gymuned
Newid ymddygiad	Newid ymddygiad yw'r broses o newid gweithredoedd neu arferion
Cynllunio strategol	Cynllunio strategol yw creu map ffordd i osod gweledigaeth hirdymor ac yna darganfod y camau, y blaenoriaethau a'r dyraniad adnoddau gorau i'w gyflawni
Cynllunio'r gweithlu	Cynllunio'r gweithlu yw'r broses o sicrhau bod gan sefydliad y bobl gywir gyda'r sgiliau cywir yn y rolau cywir ar yr amser cywir i gyflawni ei nodau busnes
WPAS	System Gweinyddu Cleifion Cymru, system sy'n cofnodi gwybodaeth am gleifion
RADIS	Y system a ddefnyddir mewn Radioleg sy'n cofnodi gwybodaeth am gleifion

Crynodeb Gweithredol

Mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg (BIPCTM) yn parhau i wneud cynnydd cryf o ran ymgorffori'r Gymraeg ar draws ein gwasanaethau, ein gweithlu a'n diwylliant. Mae'r adroddiad hwn yn tynnu sylw at gyflawniadau allweddol o fis Ebrill 2024 i fis Mawrth 2025, gan ddangos sut mae'r Bwrdd Iechyd yn cyflawni ei ddyletswyddau cyfreithiol ac yn hyrwyddo gofal iechyd dwyieithog. Dyma ein huchafbwyntiau allweddol ar gyfer y flwyddyn.

Ymrwymiad Strategol

- Mae blaenoriaethau'r Gymraeg wedi'u hymgorffori yng nghynlluniau hirdymor BIPCTM, gan gynnwys y Cynllun Pobl 2025–2030 a'r Strategaeth 5 Mlynedd ar gyfer ymgynghoriadau clinigol yn y Gymraeg. Olrheinir hyfedredd yn y Gymraeg bellach fel mesur llwyddiant allweddol yn y Cynllun Pobl.

Ymgysylltu â'r Gweithlu

- Cymerodd dros 200 o staff ran mewn dysgu Cymraeg—ein nifer uchaf erioed ac yn gynydd ar 64 llynedd. Mae ymgyrchoedd, adnoddau a hyfforddiant wedi rhoi hwb i hyder.

Recriwtio

- Mae dros 90% o'n hysbysebion swydd a swydd ddisgrifiadau bellach yn ddwyieithog, i fyny o 0%. Mae coeden benderfyniadau newydd yn helpu rheolwyr i asesu anghenion iaith Gymraeg pob swydd wag. Hysbysebwyd saith swydd fel rhai oedd angen sgiliau yn y Gymraeg.

Profiad y Claf

- Rydym yn gweld defnydd uwch o'r Gymraeg mewn gwasanaethau fel Nyrsio, Therapiau, Radioleg a Gofal Sylfaenol. Mae staff yn gwisgo bathodynau a cortynnau gwddf i ddangos eu bod yn siarad Cymraeg. Mae hawliau i ddefnyddio'r Gymraeg yn cael eu hyrwyddo ar-lein a thrwy ymgyrchoedd.

Monitro a Sicrwydd

- Mae dangosfwrdd newydd yn olrhain cynnydd ar draws chwe maes hollbwysig. Mae cydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg wedi gwella, gyda 62% bellach wedi'u graddio'n "Sicrwydd Uchel", sy'n gynydd o 60%.

Dysgu a Hyder

- Mae llawer o staff wedi gwella eu hyder i ddefnyddio'r Gymraeg drwy sesiynau wedi'u teilwra, fel y mesurwyd gan ein model gwerthuso. Mae grwpiau cymorth cyfoedion yn ymgorffori'r Gymraeg mewn ymarfer dyddiol.

Ymgysylltu â'r gymuned

- Roedd BIPCTM yn bresennol ar y Maes yn yr Eisteddfod Genedlaethol am y tro cyntaf eleni, cynhaliwyd diwrnodau hyrwyddo, a dathlon ni ddiwylliant Cymru trwy gerddoriaeth ac adnoddau dwyieithog.

Cwynion a Chydnabyddiaeth

- Derbyniwyd a datryswyd dwy gŵyn. Mae gwasanaethau fel Therapiau, Radioleg, a Gofal Sylfaenol yn cael eu cydnabod am eu hymrwymiad i'r Gymraeg.

1: Oes gennych chi ddull strategol o wreiddio'r Gymraeg o'r Bwrdd i'r Ward?

Cynllun Tymor Canoliq Integredig

Mae'r Cynllun Tymor Canoliq Integredig yn ddogfen gynllunio statudol a gyhoeddir yn flynyddol, sy'n nodi sut y bydd sefydliadau'r GIG yn defnyddio eu hadnoddau dros gyfnod o 3 blynedd i ddarparu gwasanaethau gofal iechyd o ansawdd uchel sy'n mynd i'r afael ag anghenion y boblogaeth. Cafodd ein gwaith ar ddatblygu'r Gymraeg a'r prif flaenoriaethau yn ystod ei gylch cynllunio eu cynnwys yn y cynllun ar gyfer blwyddyn ariannol 2023/24. Fodd bynnag, cydnabyddwn y bydd angen cynnwys mwy, yn enwedig mewn perthynas â chynllunio'r gweithlu ac ar lefel y Grwpiau Gofal, mewn fersiynau yn y dyfodol.

Cynllun Pobl a chynllunio strategol tymor hwy

Cyhoeddodd BIPCTM ei Gynllun Pobl ar gyfer 2025-2030 yn ystod y cyfnod adrodd. Mae ein Cynllun Pobl yn crynhoi'r camau gweithredu pwysicaf y mae angen i ni eu cymryd i gefnogi cyflawniad ein strategaeth 10 mlynedd, *CTM2030 Ein Hiechyd, Ein Dyfodol* o ran ein gweithlu, ac i greu CTM lle gall pawb ffynnu. Mae'r cynllun yn cynnwys ymrwymiad i'r Gymraeg yn benodol, gan ganolbwyntio ar ddatblygu sgiliau Cymraeg yn y gweithlu. O ystyried y gwella sydd wedi bod ym mhob maes arall o ddarpariaeth ddwyieithog a amlinellir isod, y ffocws ar ddatblygu sgiliau Cymraeg yw'r cam naturiol nesaf bellach.

Bydd hyn yn cael ei olrhain gan fesur llwyddiant craidd ar gyfer y Cynllun Pobl, sef "*Y Gymraeg: nifer a hyfedredd staff sy'n siarad Cymraeg*".

Yn ystod y cyfnod adrodd hwn, fe wnaethom hefyd gyhoeddi ein Cynllun Strategol 5 Mlynedd ar gyfer Cynnig Ymgynghoriadau Clinigol yn y Gymraeg o dan Safon y Gymraeg 110, gan gyd-fynd hefyd â Chynllun 5 Mlynedd Mwy na Geiriau, yn enwedig Cam Gweithredu 18. Mae'r cynllun hwn, sydd ar gael [yma](#), yn canolbwyntio ar gryfhau ein gallu i ddarparu ymgynghoriadau clinigol yn y Gymraeg, gan sicrhau y gall cleifion dderbyn gofal yn eu dewis iaith. Mae amcanion allweddol yn cynnwys:

- Cynyddu achosion o'r Cynnig Rhagweithiol ar draws gofal sylfaenol, eilaidd a chymunedol, lle dylai'r Bwrdd iechyd fod yn gofyn i gleifion beth yw eu dewis iaith yn hytrach na disgwyl i'r claf ddweud wrth y darparwr;
- Cryfhau cynllunio'r gweithlu i gefnogi darparu gwasanaethau dwyieithog;
- Hyrwyddo diwylliant o ddwyieithrwydd o fewn y sefydliad;
- Gwella ymwybyddiaeth cleifion o'u hawliau iaith;
- Monitro a gwerthuso cynnydd drwy ddangosyddion perfformiad allweddol a strwythurau llywodraethu clir.

Cynllunio gweithredol blynyddol

Mae gan Wasanaeth Datblygu'r Gymraeg gynllun gweithredol bob blwyddyn, sy'n dod â chynllunio tymor hwy yn fyw ar gyfer y flwyddyn honno. Mae cynnydd ar y blaenoriaethau hyn wedi'i amlinellu yn yr adroddiad hwn.

2: Sut ydych chi wedi hyrwyddo'r Gymraeg gyda'ch gweithlu a'r cyhoedd?

Mae ymgorffori'r Gymraeg yn golygu newid diwylliant—ac mae hynny'n dechrau gyda chefnogi staff i ddefnyddio'r Gymraeg yn eu rolau. Dyna pam mae Cyfathrebu ac Ymgysylltu yn thema arweiniol, gan sbarduno newid go iawn ar draws y system.

Fframwaith Cyfathrebu Mewnol

Mae cyfathrebu strategol yn sbarduno newid. Pan gaiff ei wneud yn dda, mae'n hybu ymgysylltiad ac yn helpu staff i ymrwmo i fentrau fel datblygu'r Gymraeg.¹ Mae ein diweddariadau'n dilyn model COM-B—gan ganolbwyntio ar Allu, Cyfle, a Chymhelliant—i gefnogi newid ymddygiad go iawn ar draws y sefydliad.²

Rydym yn gwneud hyn drwy bedwar categori allweddol:

Da iawn: yn dathlu arfer gorau staff, gan ddefnyddio prawf cymdeithasol i hybu cymhelliant.

Mwy na Geiriau: yn tynnu sylw at sut mae'r Gymraeg yn gwella profiad cleifion—cymhelliant arall.

Cymorth Staff: yn sicrhau mynediad at adnoddau a chynghor, gan feithrin gallu a chyfleoedd.

Sgiliau, Dysgu a Datblygu: yn hyrwyddo hyfforddiant i feithrin sgiliau Cymraeg—gan wella'r gallu i gynnig gwasanaethau yn y Gymraeg. Eleni fe wnaethon ni ychwanegu ail fath at y categori hwn hefyd, i rannu straeon staff am ddysgu Cymraeg ac i dynnu sylw'n benodol at eu cyflawniad wrth ennill sgiliau (gweler 'Stori Wendy' isod fel enghraifft).

Yn ystod y flwyddyn adrodd hon yn unig, rydym wedi rhannu 25 o ddiweddariadau ar draws ein sianeli cyfathrebu mewnol, un bob pythefnos ar gyfartaledd. Gellir gweld rhai enghreifftiau ysbrydoledig gan ein staff isod.

¹ Hargie, O., & Tourish, D. (2009). *Auditing Organisational Communication: A Handbook of Research, Theory, and Practice*. Routledge; Men, L.R., & Stacks, D.W. (2013). The impact of leadership style and employee empowerment on perceived organizational reputation. *Journal of Communication Management* 17(2), pp. 171-192.

² Gellir dod o hyd i drafodaeth fwy technegol yma: Mitchie, S. et al. (2011), The behaviour change wheel: a new method for characterising and designing behaviour change interventions. *Implementation Science* 6(42).

Y Gymraeg yn CTM
Welsh at CTM

Mwy na geiriau: Cof Cymorth
It's more than just words: **Staff support**

1. Sgwrs Cynrog Cymraeg

Hoffech chi gael sgwrs sydyn 15 munud ar sut y gall Tîm y Gymraeg eich helpu i ddefnyddio mwy o Gymraeg yn eich gwasanaeth, neu ar unrhyw ofynion Cymraeg?

2. Cyfieithu

Angen cyfieithiad cyflym? Anfonwch e-bost at CTT_welsh_translation@wales.nhs.uk a nodwch ddyddiad cau os yw'n berthnasol, a byddwn yn ei anfon yn ôl atoch.

3. Gwell 'da chi anfon neges?

Gyrrwch neges at CTT_WelshLanguage@wales.nhs.uk a byddwn yn cysylltu â chi.

1. Welsh Language Check-in Chat

Would you like a quick 15-minute chat on how the Welsh Language Team can help you use more Welsh in your service, or on any Welsh language requirements?

2. Translation

Need a quick translation? Just email CTT_welsh_translation@wales.nhs.uk and note a deadline if relevant, and we'll get it back to you.

3. Rather just send a quick email?

Just drop us a message to CTT_WelshLanguage@wales.nhs.uk and we'll get back to you.

Y Gymraeg yn CTM
Welsh at CTM

Welsh Language Skills Self-Assessment Tool

Level 0 - No Skill

Level 1 - Entry

Level 2 - Foundation

Level 3 - Intermediate

Level 4 - Higher

Level 5 - Proficiency

Wendy's story...

During my time in the Increasing Confidence scheme, I was immediately put at ease and supported to feel comfortable making me feel 'free' to speak Welsh instead of feeling stifled and unsure of myself.

Attending the Cynllun Codi Hyder encouraged me to further develop and improve my Welsh language skills by applying for the Canolradd cwrs this September and to use Welsh not only in work with patients and colleagues but in the wider community.

I've also just returned from Confidence Building weekend at Nant Gwrtheyrn which was so fun and it really helped me feel more confident using Welsh.

Y Gymraeg yn CTM
Welsh at CTM

Mwy na geiriau: Da iawn
It's more than just words: **Da iawn**

Da iawn i Helen Jones, Rheolwr Gweinyddol Ffisiotherapi, am sicrhau bod eu disgrifiadau swydd a'r holl wybodaeth ar Trac lle bo angen yn ddwyieithog. Dywedodd Helen:

Ers lansio'r gwasanaeth cyfieithu Cymraeg pwrpasol, mae'r adran Ffisiotherapi wedi bod yn rhagweithiol wrth ddefnyddio'r gwasanaeth yn llawn, gan adedladdu archif o ddogfennau swyddi gwag Saesneg/Cymraeg, ar ôl cael yr holl ddisgrifiadau swydd, hysbysebion a ffurflenni Trac wedi'u cyfieithu cyn poblogi gwefan Trac. Rydym wedi rhyfeddu at gyflymdra'r tîm wrth gwblhau'r cyfieithiadau. Mae'r tîm cyfieithu Cymraeg wedi bod yn ynod gymwynasgar a chyfrifol gyda'r holl ymholiadau cyfieithu - Diolch yn Fawr!

Ewch i dudalen Sharepoint y Gymraeg neu anfonwch neges at y tîm ar CTT_WelshLanguage@wales.nhs.uk am ragor o wybodaeth.

Da iawn to Helen Jones, Physiotherapy Administration Manager, on ensuring their Job descriptions and all information on Trac where required is bilingual. Helen said:

Since the launch of the a dedicated service for Welsh translation, the Physiotherapy department have been pro-active in using the service fully, building up an archive of English/Welsh vacancy documentation, having had all job descriptions, adverts and the Trac forms translated before populating the Trac website. We've been amazed at the fast turnaround from the team in completing the translations. The Welsh translation team have been extremely helpful and responsible with all translation queries - Diolch yn Fawr!

Visit the Welsh Language Sharepoint page or send the team a message on CTT_WelshLanguage@wales.nhs.uk for more information.

Y Gymraeg yn CTM
Welsh at CTM

Mwy na geiriau: Da iawn
It's more than just words: **Da iawn**

Mae pob ward wedi gweithio'n galed iawn i greu amgylchedd dwyieithog croesawgar o arwyddion ac arddangosiadau i wybodaeth i gleifion. Mae timau'r ward wedi creu llyfryn i deuluoedd ac mae hwn yn sôn am sut y gall plant a theuluoedd ddefnyddio'r Gymraeg gyda staff ar y ward.

All wards have worked really hard in creating a welcoming bilingual environment from signs and displays to patient information. The ward teams have created a booklet for families and this talks about how children and families can use Welsh with staff on the ward.

Mae'r timau hefyd wedi newid dogfennaeth cleifion mewnol yn ddiweddar er mwyn cofnodi dewis iaith plant a theuluoedd, gan wreiddio dull y Cynnig Rhagweithiol.

The teams have changed in-patient documentation recently so that the language of children and families can be recorded, embedding the Active Offer approach.

Roedd tîm PCH wedi datlu 'Diwrnod Su'mai Shw Mae' trwy anng y Gymraeg gyda gweithgareddau ac arddangosfa o lyfrau Cymraeg.

PCH celebrated 'Su'mai Shw Mae Day' by prompting Cymraeg with activities and a display of Welsh language children's books.

Ymwelodd Tîm y Gymraeg hefyd â Ward 17/18 yn RGH a helpu i gyfieithu'r arddangosfeydd. Os hoffech chi ymweliad a chymorth fel hynny, rhowch wybod i ni ar CTT_WelshLanguage@wales.nhs.uk

The Welsh Language Team visited Ward 17/18 in RGH and helped translate the displays.

If you'd like a visit and some help, just let us know at CTT_WelshLanguage@wales.nhs.uk

Ymgyrch fewnol i wella cydymffurfiaeth â Safonau Recriwtio'r Gymraeg

Eleni dechreuodd BIPCTM weithredu Safonau'r Gymraeg mewn perthynas â recriwtio a phenodi (gweler isod am fwy o fanylion ynghylch sut mae BIPCTM bellach yn cydymffurfio â'r rhain). Roedd y gwaith hwn yn destun ymgyrch ffurfiol, wedi'i chynllunio fel rhan o Fforwm Ymgysylltu Strategol BIPCTM. Roedd y gwaith hwn yn cynnwys:

- Creu cynllun cyfathrebu manwl gyda mesurau gwerthuso;
- Gwaith dadansoddi rhanddeiliaid a nododd 21 o wahanol grwpiau o randdeiliaid i ymgysylltu â nhw gan ddefnyddio dadansoddiad 'Meddwl, Teimlo, Gwneud, Sut' i bersonoli negeseuon;
- Cynllun manwl ar gyfer ble i gyfathrebu, pryd, pa blatfform a pha asedau;
- Digwyddiad i'r holl staff i esbonio'r newidiadau.

Sicraodd hyn fod gan ein staff gyfle i ddysgu am y newidiadau i recriwtio ac roedd yn ddull strategol, wedi'i gynllunio i ymgorffori cydymffurfiaeth.

Safle SharePoint wedi'i hyrwyddo'n dda

Mae tudalen bwrpasol ar gyfer cefnogi staff i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith a chydymffurfio â Safonau'r Gymraeg. Mae ar gael drwy hafan mewnwyd BIPCTM, ac mae wedi'i ailddatblygu gan ddefnyddio offer MS Office 365 ac mae'n cynnwys:

- Gwybodaeth glir ar sut i gysylltu â Gwasanaeth Datblygu'r Gymraeg;
- Y newyddion a'r diweddariadau diweddaraf;
- Fideo 'Pam Cymraeg yn CTM';
- Cyfleoedd dysgu Cymraeg a dolen archebu syml i sesiynau 'Croeso i'r Gymraeg';
- Canllawiau ar ymgorffori'r Gymraeg a bodloni'r Safonau;
- Adnoddau i'w lawrlwytho megis templedi Allan-o'r-swyddfa dwyieithog;
- Gwybodaeth am hawliau staff i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith;
- Adran sylwadau ac adborth.

Cyngor ar gydymffurfio â Safonau'r Gymraeg

Mae canllawiau ar gydymffurfio â Safonau Cyflenwi Gwasanaethau, Safonau Llundio Polisi, Safonau Recriwtio a Phenodi a defnyddio'r Gymraeg mewn Cyfathrebu ac Ymgysylltu yn benodol ar gael ar SharePoint. Caiff y rhain eu rhannu'n rheolaidd gyda staff. Mae hyn yn golygu bod y Safonau wedi'u dehongli a'u symleiddio ar gyfer cyd-destun penodol BIPCTM. Mae'r rhain i gyd hefyd wedi'u datblygu gan ddefnyddio strategaeth 'Llais y Gymraeg' i feithrin perthyn a pharch, a brandio BIPCTM, wedi'u strwythuro o amgylch 'Pam', 'Sut', a 'Beth' rydym yn ei wneud yn y Gymraeg, ac mae enghreifftiau ymarferol ac astudiaethau achos wedi'u cynnwys lle bo'n berthnasol.

Modiwl ESR Gorfodol am Ymwybyddiaeth Iaith

Mae modiwl ymwybyddiaeth iaith Cymru gyfan yn ofyniad hyfforddi gorfodol. Mae'r modiwl hwn yn trafod pwysigrwydd y Gymraeg mewn gofal iechyd i siaradwyr Cymraeg, Safonau'r Gymraeg ac yn chwalo rhai camsyniadau cyffredin am yr iaith. Ym mis Mawrth 2025, roedd 83% o staff wedi'i gwblhau, sy'n gynydd canrannol o 7.7% o'i gymharu â'r llynydd. Mae hyn yn golygu bod dros 11,000 o aelodau o staff wedi ei gwblhau.

Ymgysylltu â staff

Eleni, cymerodd Gwasanaeth Datblygu'r Gymraeg ran yn y sesiynau canlynol, gyda 'sesiwn ymgysylltu' wedi'i diffinio fel a ganlyn:

Cyfarfod, y tu allan i Wasanaeth Datblygu'r Gymraeg ac heb gynnwys cyfarfodydd allanol â phobl mewn rolau tebyg yn ymwneud â'r Gymraeg ledled Cymru, Llywodraeth Cymru neu gyrrff eraill a lle mai unig ddiben y cyfarfod neu ran ohono oedd trafod y Gymraeg.

- **74** o sesiynau ymgysylltu gwahanol gyda staff a rheolwyr ar draws y Bwrdd Iechyd. Mae hyn yn cynnwys y sesiwn Holi ac Ateb i holl Staff CTM a Fforwm Arweinwyr CTM;
- **4** cyfarfod ffurfiol i uwch arweinwyr, tri ohonynt yn Bwyllgorau'r Bwrdd (gweler isod am ragor o wybodaeth am lywodraethu a sicrwydd);
- **2** gyfres o ymweliadau safle, gyda **2** ymweliad yn ystod y flwyddyn gyda stondin hyrwyddo yn Ysbyty Brenhinol Morgannwg, Ysbyty'r Tywysog Siarl, Ysbyty Tywysoges Cymru, Ysbyty Cwm Rhondda, Ysbyty Cwm Cynon, Parc Iechyd Keir Hardie ac unwaith ym Mharc Iechyd Dewi Sant.

Mae'r sesiynau ymgysylltu hyn wedi llwyddo i godi proffil y Gymraeg ar draws BIPCTM. Er enghraifft, cyflawnodd yr ymweliadau â safleoedd y canlynol:

- Fe wnaethon ni rannu bron i **90** o adnoddau gwahanol gan gynnwys 25 o gortynnau gwddf a 12 bathodyn iaith Gwaith. Dyna **37** o siaradwyr Cymraeg newydd yn adnabod eu hunain i siaradwyr Cymraeg eraill sgil ymweliadau â safleoedd;
- Fe wnaethon ni gynnal bron i **120** o sgysiau gwahanol am y Gymraeg gyda'n staff;
- Fe wnaethon ni siarad â bron i **40** o gleifion am y Gymraeg mewn gofal iechyd.

Rhannu adnoddau

Yn ogystal â'r adnoddau uchod, yn ystod y flwyddyn adrodd hon fe wnaethom hefyd rannu **186** o adnoddau iaith, ac roedd **179** ohonynt yn fathodynau a chortynnau gwddf, posterï a Phecynnau Cymraeg i Wardiau a Gwasanaethau.

CTM ar y maes: Y Gymraeg a'i Diwylliant wrth galon iechyd cyhoeddus yn yr Eisteddfod

Ym mis Awst 2024, gwnaeth BIPCTM ei ymddangosiad cyntaf yn yr Eisteddfod Genedlaethol ym Mharc Ynysangharad gyda "CTM ar y Maes"—menter iechyd a lles fywiog, aml-bartner. Roedd hyn yn garreg filltir yn ymrwymiad CTM i ymgorffori'r iaith a'r diwylliant Cymraeg mewn gofal iechyd.

Hyrwyddo'r Gymraeg mewn Gofal Iechyd

- Tynnodd CTM sylw at hawliau cleifion i dderbyn gofal yn y Gymraeg, gan gyd-fynd â nodau cydraddoldeb iaith cenedlaethol.
- Aeth digwyddiadau fel "Siarad Cymraeg gyda Meddyg? Hawl neu hunllaf?" i'r afael â heriau a chyfluoedd y byd go iawn i gleifion sy'n siarad Cymraeg.
- Roedd diwrnodau thematig yn cynnwys ffocws penodol ar wasanaethau Cymraeg, gan atgyfnerthu pwysigrwydd gofal sy'n sensitif i ddiwylliant.

Diwylliant fel Ffordd o Wella Iechyd

- Defnyddiodd CTM leoliad diwylliannol yr eisteddfod i gyflwyno negeseuon iechyd hygrych, hyrwyddo lles meddwl, a lleihau unigedd cymdeithasol.
- Sicrhodd cydweithrediadau â grwpiau fel Pobl yn Gyntaf Cwm Taf ddeunyddiau cynhwysol, hawdd eu darllen ac ymgysylltiad dan arweiniad y gymuned.

Cyrhaeddiad Eang ac Effaith Barhaol

- Roedd ymgyrch ddigidol CTM (#CTMAYMaes) yn ymhelaethu ar themâu dyddiol ac yn annog cyfranogiad y cyhoedd.

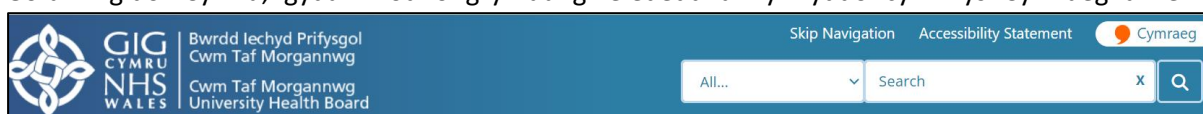
Rhoddon ni wersi o'r Eisteddfod ar waith i Ddiwrnod Iechyd Lluoedd Arfog CTM ym mis Mehefin 2025, gan ymestyn y model o allgymorth â gwreiddiau diwylliannol.

Hyrwyddo hawliau i'r Gymraeg

Mae BIPCTM wedi hyrwyddo'r hawliau sydd gan ein cleifion i ddefnyddio'r Gymraeg mewn sawl ffordd wahanol eleni.

Gwefan

Mae hygyrchedd y Gymraeg ar ein gwefan wedi cymryd cam mawr ymlaen. Mae dangosydd clir, amlwg bellach yn ymddangos ar frig ac ar waelod y sgrin, gan nodi bod gwasanaeth Gymraeg ar gael. Mae'r gwelliant gweledol hwn—sef y botwm logo oren newydd ar gyfer y Gymraeg—wedi'i gyflwyno ar draws holl wefannau GIG Cymru yn ystod y flwyddyn adrodd hon. Mae'r cyflawniad hwn yn dod o fenter dan arweiniad Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg mewn cydweithrediad ag Iechyd a Gofal Digidol Cymru, gyda'r nod o gryfhau gwelededd a hyrwyddo cynnwys Gymraeg ar-lein.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn y Gymraeg neu'r Saesneg. Atebir gohebiaeth Gymraeg yn y Gymraeg, ac ni fydd hyn yn arwain at oedi. Mae'r dudalen hon ar gael yn Gymraeg drwy bwyso'r botwm ar y dde ar frig y dudalen.

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh or English. Welsh language correspondence will be replied to in Welsh, and this will not lead to a delay. This page is available in Welsh by clicking 'Cymraeg' at the top right of this page.

Cyfryngau cymdeithasol

Rydym yn hyrwyddo ein sianeli cyfryngau cymdeithasol Gymraeg drwy gynnwys neges yn adrannau 'Amdanom ni' y tudalennau Saesneg bod tudalen Gymraeg ar gael. Rydym yn gwneud hyn ar ein prof sianeli, Facebook ac X.

Tudalen wybodaeth am hawliau i'r Gymraeg

Rydym yn cynnig tudalen we bwrsol sy'n grymuso cleifion gyda gwybodaeth glir am eu hawliau i ddefnyddio'r Gymraeg mewn lleoliadau gofal iechyd. Mae'r dudalen yn cynnwys taflen wybodaeth ddefnyddiol i gleifion ac mae hefyd yn amlinellu sut y disgwylir i wasanaethau Gofal Sylfaenol gefnogi'r defnydd o'r Gymraeg.

Mae'r dudalen we ar gael [yma](#).

Gweler y daflen [yma](#).

Ymgyrch ym mis Rhagfyr

Fel rhan o'r ymgyrch genedlaethol 'Defnyddia dy Gymraeg' ym mis Rhagfyr 2024, lluniodd BIPCTM gynllun ymgyrch manwl a redodd yn fewnol ac yn allanol.

Dyma beth wnaethon ni:

- Creon ni fideo yn amlinellu beth roedden ni wedi bod yn ei wneud i hyrwyddo'r Gymraeg. Pwrpas hyn oedd rhoi hyder i gleifion ddefnyddio'r Gymraeg a'n bod yn gweithio i sicrhau y gallwch chi wneud hynny.
- Rhannwyd sawl ffeithlun ar draws LinkedIn, Facebook ac X ynglŷn â pha hawliau sydd gan gleifion i ddefnyddio'r Gymraeg.

- Cafodd negeseuon eu llunio'n ofalus fel rhan o'r cynllun i sicrhau bod y ffordd rydyn ni'n siarad am y Gymraeg yn groesawgar ac yn galonogol.

Dyma oedd yr effaith uniongyrchol:

Platform	Argraffiadau	Edrychiadau	Data arall
Prif dudalen Facebook gorfforaethol Saesneg	10,713	Wedi'i gweld am 6.545 eiliad ar gyfartaledd	283 o gliciau i gyd 228 o ddefnyddwyr wedi ymgysylltu 26 ymateb a sylw 2 o raniadau
Instagram	2,850	503	18 o hoffterau 5 o raniadau 1 arbediad
Prif dudalen Facebook gorfforaethol yn y Gymraeg	291	251	28 o bobl wedi ei chwarae
LinkedIn	2,4448	1,127	Cyrhaeddodd 1,295 o aelodau 176 o ymgysylltiadau i gyd 6 ailbostiad 29 ymateb

Sicrhaodd y bartneriaeth strategol gyda'n tîm Cyfathrebu ac Ymgysylltu fod yr ymgyrch wedi cyrraedd llawer iawn o bobl. Mae'n ganlyniad cadarnhaol bod miloedd o unigolion wedi gweld negeseuon sy'n hyrwyddo ac yn amddiffyn hawliau i'r Gymraeg.

Hyrwyddo Gwasanaethau Gofal Sylfaenol sydd ar gael yn y Gymraeg

Mae BIPCTM yn parhau i'w gwneud hi'n hawdd darganfod pa ddarparwyr Gofal Sylfaenol all gynnig gwasanaethau yn y Gymraeg. Ar ein gwefan, mae adran bwrpasol sy'n tynnu sylw at ddarparwyr a all ddarparu'r cyfan neu ran o'u gwasanaeth yn y Gymraeg.

Ewch i'r offeryn 'Dod o hyd i'ch gwasanaeth GIG lleol' ar ein gwefan, a byddwch yn gallu gweld ar unwaith pa ddarparwyr sy'n cynnig gwasanaeth yn y Gymraeg. Mae'r cyfan yn ymwneud â'ch helpu chi i gael mynediad at ofal yn yr iaith rydych yn teimlo fwyaf cyfforddus ynddi. Gweler enghraifft isod.

Taf Dental Care

Cyfeiriad

18 Morgan Street
CF37 2DS

Cysylltwch â ni

01443 400600

Cysylltiadau

01443 400600

+ Gwybodaeth Ychwanegol

[Practis Deintyddol](#)

Gwasanaethau Cymraeg ar Gael: Oes

Mae mynediad ar gael i bobl anabl

Oriau agor

Nid yw oriau agor ar gael ar hyn o bryd

3: Sut ydych chi'n sicrhau cydymffurfiaeth â deddfwriaeth y Gymraeg ac amddiffyn fy hawliau?

Mae cyfathrebu clir ac ymgysylltu ystyrlon yn rhan hollbwysig o gyflawni ein dyletswyddau Cymraeg.

Rydym hefyd yn dibynnu ar gynlluniau gwella cadarn, monitro rheolaidd, a rheolaethau effeithiol i ganfod bylchau a sicrhau ein bod yn cyflawni ein hymrwymiaidau.

Gwasanaeth Datblygu'r Gymraeg

Rhan allweddol o gydymffurfio â deddfwriaeth y Gymraeg yw ein Gwasanaeth Datblygu'r Gymraeg, dan arweiniad Arweinydd y Gymraeg.

Mae'r tîm yn cefnogi staff drwy

- gynnig cyngor ar faterion y Gymraeg;
- monitro cydymffurfiaeth (gweler isod);
- cyflwyno ymwybyddiaeth iaith;
- rheoli cyfieithu;
- hyrwyddo dysgu Cymraeg yn y gwaith
- a rhannu adnoddau i ymgorffori'r Gymraeg ar draws y sefydliad.

Gyrru Newid Trwy Fewnwelediad: Dangosfwrdd Iaith a Diwylliant Cymru

Er mwyn cyflymu cynnydd wrth ymgorffori'r Gymraeg ar draws ein sefydliad, rydym wedi lansio Dangosfwrdd Iaith a Diwylliant newydd sbon eleni yn ein Pwyllgor Pobl a Diwylliant. Mae'r offeryn hwn yn dwyn ynghyd bwyntiau data allweddol sy'n taflu goleuni ar y meysydd sydd bwysicaf i'n llwyddiant. Mae'r fethodoleg y tu ôl i bob metrig wedi'i hegluro yn Atodiad 1.

Mae'r dangosfwrdd yn canolbwyntio ar chwe cholofn strategol:

Profiad y Claf: Beth mae ein cleifion yn ei ddweud wrthym trwy eu profiadau? Rydym yn archwilio pa mor hawdd y gallan nhw ddefnyddio'r Gymraeg yn ein gwasanaethau, a beth mae eu hadborth—canmoliaeth a phryderon—yn ei ddatgelu am ymgysylltiad ein staff â'n hiaith.

Recriwtio: Ydyn ni'n chwilio am sgiliau iaith Gymraeg yn ein harferion recriwtio?

Dysgu Ein Hiaith: Faint o'n staff sy'n cymryd camau i ddysgu Cymraeg?

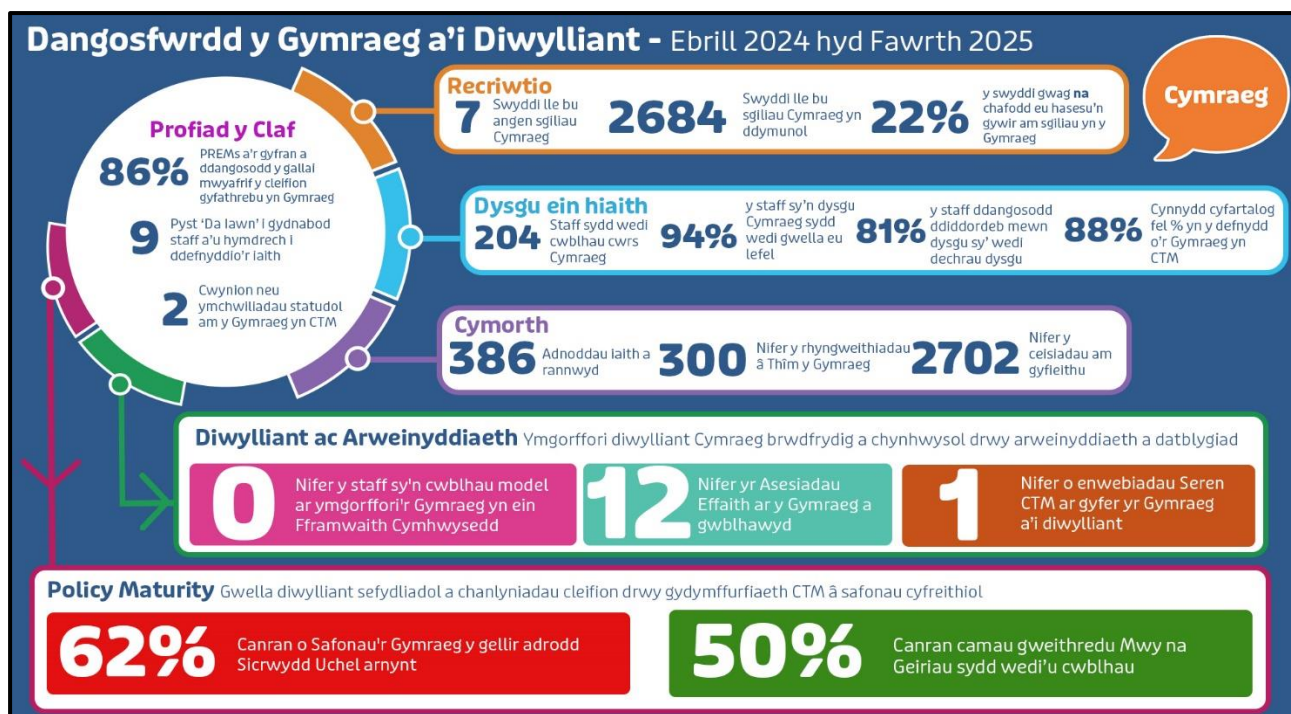
Cymorth: Ydy staff yn estyn allan ac yn ymgysylltu â Thîm y Gymraeg?

Diwylliant ac Arweinyddiaeth: Ydy ein harweinwyr wedi'u harfogi i hyrwyddo'r iaith Gymraeg? Ydy arweinwyr newid yn ystyried effaith eu penderfyniadau ar ein hiaith?

Aeddfedrwydd Polisi: Yn seiliedig ar ein hunanasesiad mewnol, pa mor dda rydym yn dilyn deddfwriaeth y Gymraeg?

Bob blwyddyn, bydd y dangosfwrdd hwn yn cael ei gynnwys yn ein hadroddiad blynyddol, gan olrhain cynnydd ac amlygu twf mewn meysydd allweddol—gan ein helpu i ddangos trywydd clir, ar i fyny yn ein hymrwymiad i'r Gymraeg. Bydd hefyd yn strwythuro diweddariadau chwe-misol i'n Pwyllgor Cyflawni Gweithredol.

Gellir gweld y sefyllfa ar gyfer 2024-2025 isod.

Methodoleg Archwilio'r Gymraeg

Mae Dangosfwrdd y Gymraeg uchod yn rhoi golwg lefel uchel ar berfformiad BIPCTM yn erbyn meysydd allweddol. Mae'n dangos pa mor ymrwymedig rydym ni i wneud y Gymraeg yn rhan naturiol o'n gwasanaethau.

Gan adeiladu ar yr arolwg gwaelodlin o gydymffurfiaeth 2023–2024 a ddisgrifiwyd yn adroddiad y llynedd, rydym bellach hefyd wedi datblygu methodoleg archwilio gadarn i asesu cydymffurfiaeth â phob safon. Mae hyn yn sicrhau adrodd cyson, sy'n seiliedig ar dystiolaeth, ac yn ein galluogi i olrhain cynnydd yn erbyn ein hysbysiad cydymffurfio (gweler y fethodoleg lawn [yma](#) o dan 'Adroddiad Perfformiad Safonau'r Gymraeg diweddaraf').

Er y gellir asesu rhai Safonau drwy arsylwi uniongyrchol, mae eraill—megis dogfennaeth ddwyieithog ac arwyddion dros dro—yn gofyn am sawl ffynhonnell ddata i lunio amcangyfrif dibynadwy. O ystyried maint a chymhlethdod ein sefydliad, mae gwirio llawn o bob achos o gydymffurfiaeth, neu fel arall, yn anymarferol. Fodd bynnag, mae ein methodoleg yn caniatáu i ni lunio penderfyniad sicrwydd credadwy ar lefel sefydliadol yn seiliedig ar ddata cynrychioliadol. Gellir gweld canlyniadau llawn yr archwiliad hwn ar-lein drwy ddilyn y ddolen hon [yma](#) o dan 'Adroddiad Perfformiad Safonau'r Gymraeg diweddaraf'.

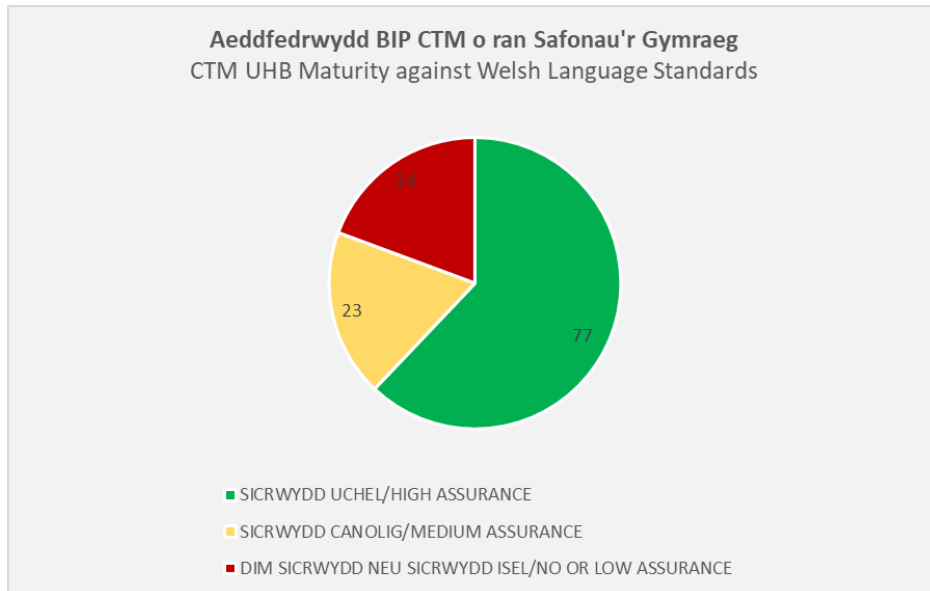
Gellir gweld trosolwg gweledol isod yn Ffigur 1, sy'n dangos nifer y Safonau y gellir adrodd Sicrwydd Uchel arnynt, yn hytrach na Sicrwydd Canolig, Isel neu Ddim Sicrwydd. Darperir diffiniadau isod.

Sicrwydd Uchel: Mae'r sefydliad yn cydymffurfio â'r holl ofynion o dan bob amgylchiad ac eithrio ar adegau prin.

Sicrwydd Canolig: Mae'r sefydliad yn cydymffurfio'n llawn fel arfer, ond mae diffyg cydymffurfiaeth ar rai adegau neu o ran rhai gofynion.

Sicrwydd Isel: Mae'r sefydliad yn cydymffurfio ar rai adegau neu o ran rhai o'r gofynion, ond ddim yn cydymffurfio'n llawn ac yn gyson.

Dim Sicrwydd: Nid yw'r sefydliad yn cydymffurfio â'r gofynion o gwbl, neu mae'n cydymffurfio ar adegau prin neu o ran ychydig o agweddau'n unig.

Mae Tabl 1 a 2 isod yn crynhoi'r Safonau lle mae **CYNNYDD** neu wedi'i adrodd ar eu cyfer o'i gymharu â blwyddyn adrodd 2023/2024, a pham. Mae hefyd yn dangos y safonau hynny lle mae **GOSTYNGIAD** wedi bod yn y lefel sicrwydd.

Tabl 1: **Cynnydd** yn y lefel sicrwydd ers 2023/2024

Safonau lle mae CYNNYDD wedi bod yn y lefel sicrwydd.			
Safon	Newid	Gweithgarwch	Rhesymeg
5	O SICRWYDD ISEL i GANOLIG	Anfon gohebiaeth yn y Gymraeg at bersonau.	Mae adolygiad cofnodion o geisiadau cyfieithu wedi dangos cynnydd yn nifer y ceisiadau am gyfieithu gohebiaeth.
79	O DIM SICRWYDD i SICRWYDD UCHEL	Cymeradwyo polisi mewnol ar ddefnydd mewnol y Gymraeg.	Mae polisi wedi ei gymeradwyo a bellach ar waith.
106	O DIM SICRWYDD i SICRWYDD ISEL	Aseu a ddylid categoreiddio swyddi gwag fel rhai Cymraeg Hanfodol, Dymunol, Angen Dysgu Cymraeg neu Dim angen sgiliau yn y Gymraeg, trwy asesiad gwrthrychol wedi'i gofnodi.	Mae proses a chanllawiau, ynghyd â dull archwilio, bellach ar waith. Mae staff wedi dechrau dilyn y canllawiau hyn yn ystod y flwyddyn adrodd hon.
106A	O DIM SICRWYDD i SICRWYDD UCHEL	Cyhoeddi hysbysebion swyddi yn y Gymraeg.	Mae proses a chanllawiau bellach ar waith ynghyd â phwynt gwirio i atal hysbysebion nad ydynt yn cydymffurfio.
107A	O DIM SICRWYDD i SICRWYDD UCHEL	Cyhoeddi deunydd recriwtio yn y Gymraeg, fel disgrifiadau swyddi.	

Tabl 2: **Gostyngiad** yn y lefel sicrwydd ers 2023/2024

Safonau y mae'n rhaid cyhoeddi GOSTYNGIAD yn eu lefel sicrwydd.			
Safon	Newid	Gweithgarwch	Rhesymeg
23A	O SICRWYDD UCHEL i GANOLIG	Hysbysu staff eraill ar wardiau am angen iaith claf mewnol ar ôl i hyn gael ei gofnodi e.e. drwy'r e-fyrddau gwyn digidol.	Mae nifer yr achosion o gofnodi dewis iaith claf yn is ar gyfer y bwrdd gwyn electronig nag ydyw ar gyfer Cofnod Gofal Nyrsio Cymru, sy'n golygu nad yw angen iaith bob amser yn cael ei gofnodi lle gallai fod.
62	O SICRWYDD UCHEL i GANOLIG	Sut mae'r Bwrdd Iechyd yn cyflwyno ei hunaniaeth gorfforaethol.	Nid yw rhai gwisgoedd staff (e.e. crysau polo a chrysau) yn cynnwys y fersiwn Gymraeg ar gyfer y tîm a'r arbenigedd.
78	O SICRWYDD UCHEL i ISEL	Asesu effaith penderfyniadau mewn perthynas â Gofal Sylfaenol ar y Gymraeg.	Mae'r polisi presennol bellach wedi dyddio ac mae tystiolaeth yn dangos nad yw'r polisi blaenorol wedi'i ddilyn.

Mae Tabl 3 isod yn cymharu'r sefyllfa gyffredinol yn ystod y flwyddyn adrodd ddiwethaf â'r flwyddyn hon. Mae gwelliannau o ran cydymffurfiaeth yn amlwg.

BLWYDDYN	LEFEL SICRWYDD		
	SICRWYDD UCHEL	SICRWYDD CANOLIG	DIM SICRWYDD NEU SICRWYDD ISEL
2024/25	77 safon.	23 safon.	24 safon.
Fel % o'r holl Safonau	62%	18.5%	19%
2023/24	74 safon.	21 safon.	29 safon.
Fel % o'r holl Safonau	60%	17%	23%

Gofal Sylfaenol a'r Fframwaith Sicrwydd Contractau

Bob blwyddyn mae'n ofynnol i Wasanaethau Meddygol Cyffredinol (GMS) hunanasesu eu cydymffurfiaeth yn erbyn eu gofynion iaith. Nodir eu hymatebion ar gyfer 2024/2025 isod yn Nhabl 4 ar gyfer rhanbarth BIPCTM. Mae hyn yn dystiolaeth o fonitro darpariaeth ddwyieithog mewn cyfran sylweddol o wasanaethau Gofal Sylfaenol. Mae'r canlyniadau eu hunain hefyd yn dangos, er bod gwaith i'w wneud, bod gwasanaethau Cymraeg yn cael eu hymgorffori fwyfwy mewn gwasanaethau meddygon teulu.³

³ Efallai na fydd rhai ymatebion yn cyfateb i 100% gan fod ymatebion 'Ddim yn berthnasol' wedi'u dileu.

Ymatebion Gwasanaethau Meddygol Cyffredinol Gofal Sylfaenol o dan y Fframwaith Sicrwydd Contractau		
Cwestiwn	IE	NA
A yw'r practis yn darparu gwasanaethau meddygol o dan y contract drwy gyfrwng y Gymraeg?	70%	25%
A yw'r ffurflen gofrestru newydd yn gofyn i'r claf yn benodol am ei anghenion iaith?	98%	2%
A yw'r practis yn darparu arwyddion dwyieithog?	88%	9%
A yw'r practis yn darparu posteri dwyieithog?	93%	4.5%
A yw'r practis yn darparu holiaduron cleifion newydd dwyieithog?	81%	15%
A yw'r practis yn cofnodi iaith ddewisol/iaith gyntaf cleifion yn nodiadau'r claf?	95%	4.5%
A yw'r practis yn annog staff i gofnodi iaith ddewisol y claf ar eu holl ddogfennaeth gan gynnwys atgyfeiriadau?	90%	9%
A yw'r practis yn cynnig fersiwn Gymraeg o unrhyw ddogfen neu ffurflen a ddarperir gan y Bwrdd Iechyd i gleifion a/neu aelodau'r cyhoedd?	97%	2%
A yw'r practis yn darparu gwasanaethau meddygol o dan y contract drwy gyfrwng y Gymraeg?	97%	2%

Mae gwaith ar y gweill hefyd o ran ystyried Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol, Optometreg a Fferyllfa Gymunedol.

Llywodraethu a Sicrwydd

Mae'r Gymraeg a chydymffurfiaeth wedi bod yn destun eitem ffurfiol ar yr agenda mewn Pwyllgor Bwrdd, gyda diweddariad ar lafar a phapur i gyd-fynd, dair gwaith yn ystod y flwyddyn adrodd hon. Rhoddodd y diweddariadau hyn sicrwydd i'r Pwyllgor Pobl a Diwylliant ynghylch y gwaith sy'n mynd rhagddo i fodloni Safonau'r Gymraeg. Mae'r trafodaethau hyn yn fater o gofnod cyhoeddus a gellir eu cyrchu [yma](#).

Trafodwyd recriwtio a chydymffurfiaeth â'r Gymraeg yn ffurfiol hefyd yn y Bwrdd Rheoli Gweithredol dan gadeiryddiaeth y Prif Swyddog Gweithredol yn ystod y flwyddyn adrodd hon.

4: Ble mae'n fwyaf tebygol y bydda i'n gallu defnyddio'r Gymraeg gyda'r Bwrdd Iechyd?

Mae'r adran hon yn rhoi gwybodaeth i ddarllenwyr am weithlu dwyieithog presennol BIPCTM yn seiliedig ar ddata gweithlu ym mis Mawrth 2025. Mae hyn yn seiliedig ar ddata ar gyfer **92%** o'n gweithlu.

Ein gweithlu dwyieithog presennol

Isod mae nifer y staff sydd â sgiliau yn y Gymraeg ar hyn o bryd, yn ôl data Mawrth 2025.

Gwrando/Siarad Cymraeg					
Lefel	2022/23	2023/2024	2024/25	Gwahaniaeth ar 23/24	Gwahaniaeth ar 23/24 fel %
0	7740	8401	9067	+666	+8%
1	1871	1961	2081	+120	+6%
2	295	305	320	+15	+5%
3	197	199	203	+4	+2%
4	223	248	264	+16	+6.5%
5	284	303	320	+17	+5.6%
Darllen Cymraeg					
Lefel	2022/23	2023/2024	2024/25	Gwahaniaeth ar 23/24	Gwahaniaeth ar 23/24 fel %
0	7873	8556	9312	+756	+8.8%
1	1702	1775	1822	+47	+2.6%
2	292	302	314	+12	+4%
3	159	171	179	+8	+4.6%
4	225	233	247	+14	+6%
5	302	326	338	+12	+3.6%
Ysgrifennu Cymraeg					
Lefel	2022/23	2023/2024	2024/25	Gwahaniaeth ar 23/24	Gwahaniaeth ar 23/24 fel %
0	8092	8774	9556	+782	+8.9%
1	1511	1595	1615	+20	+1.2%
2	290	288	306	+18	+6.25%
3	173	187	200	+13	+6.9%
4	188	195	205	+10	+5%
5	262	292	297	+5	+1.7%

Ble mae'n fwyaf tebygol y byddaf yn gallu defnyddio'r Gymraeg gyda staff clinigol?

Mae'r dadansoddiad a gyhoeddwyd [yma](#) ym mis Medi 2024 yn nodi'n fanwl pa grwpiau staff (h.y. nyrsys neu therapyddion) a pha feysydd sydd fwyaf tebygol o allu defnyddio'r Gymraeg pan fydd gennych chi neu aelod o'r teulu apwyntiad neu pan fyddwch chi'n glaf mewnol.

Er nad yw'n cael ei warantu ym mhob sefyllfa, yr ardaloedd hyn yw'r rhai mwyaf tebygol o gynnig gwasanaethau yn y Gymraeg, yn enwedig lle gofynnwyd am eich dewis iaith a lle gweithredwyd ar hynny, a lle mae staff wedi dangos eu bod yn siaradwyr Cymraeg.

Fel y dangosir yn yr adroddiad hwn, mae gan BIPCTM brosesau ar waith i sicrhau y gall staff sy'n siarad Cymraeg adnabod eu hunain fel siaradwyr Cymraeg i'n cleifion. Mae hyn yn cynnwys y gwisgoedd mae nyrsys yn eu gwisgo a rhoi cortynnau gwddf i staff sy'n siarad Cymraeg lle maen nhw'n cael eu gwisgo.

Chwiliwch am y symbol ar wisgoedd; mae hyn yn golygu bod yr aelod staff yn gallu siarad Cymraeg ac yn gyfforddus yn gwneud hynny.

Mewn gwirionedd, gallai'r aelod staff hwnnw fod yn un o:

- Dros **200** o'n nyrsys neu fydwragedd â sgiliau yn y Gymraeg;
- Dros **70** o'n Gweithwyr Cymorth Gofal Iechyd â sgiliau yn y Gymraeg;
- Bron i **100** o'n Therapyddion, Radiograffwyr neu Fferyllwyr â sgiliau yn y Gymraeg;
- O leiaf **35** o'n meddygon neu ymgynghorwyr â sgiliau yn y Gymraeg.

Felly hyd yn oed os nad ydych chi'n defnyddio un o'r gwasanaethau a amlinellir yn y dadansoddiad manwl [yma](#), dydy hyn ddim yn golygu nad oes gan y gwasanaeth unrhyw staff sy'n siarad Cymraeg.

Beth am Ofal Sylfaenol, fel fy Meddyg Teulu?

Gall llawer o wasanaethau Gofal Sylfaenol yn rhanbarth BIPCTM gynnig eu gwasanaeth yn y Gymraeg. Defnyddiwch yr offeryn hwn [yma](#) yn y Gymraeg o dan 'Dod o Hyd i'm Gwasanaeth GIG'. Os gall y darparwr ddarparu rhai neu'r cyfan o'i wasanaethau yn y Gymraeg, bydd y symbol hwn yn cael ei ddefnyddio i ddangos hyn.

Beth am fathau eraill o wasanaethau?

Yn ogystal â defnyddio'r Gymraeg mewn apwyntiad neu ar ein wardiau, a phan fydd staff wedi nodi eu bod yn siaradwyr Cymraeg, gallwch hefyd fod yn hyderus am y canlynol:

- Byddwch yn derbyn ymateb yn y Gymraeg os ysgrifennwch atom yn y Gymraeg;
- Byddwch yn derbyn gohebiaeth fel llythyrau apwyntiad yn y Gymraeg;
- Fe welwch chi'r Gymraeg o'ch cwrpas pan fyddwch chi'n ymweld â'n safleoedd ar arwyddion ac arddangosfeydd;
- Gallwch ddefnyddio ein gwefan yn y Gymraeg heb unrhyw broblemau;
- Gallwch gael mynediad at ein sianeli cyfryngau cymdeithasol pwysicaf yn y Gymraeg.

Mae hyn yn seiliedig ar ein gwiriadau mewnol a nodwyd uchod, er mwyn sicrhau y gall defnyddwyr gwasanaeth fod yn hyderus yn y gwasanaethau a ddarparwn.

5: Sut ydych chi wedi gwella sgiliau Cymraeg eich gweithlu presennol?

Blwyddyn sy'n torri record i ddysgu Cymraeg yn BIPCTM!

Rydym wrth ein bodd yn rhannu bod **205** o aelodau staff wedi cael eu cefnogi eleni i gymryd cam tuag at y Gymraeg yn y gwaith—naill ai trwy gyfranogiad uniongyrchol neu drwy gyfleoedd rydym wedi eu hariannu. Mae hynny'n **141** yn fwy o staff na'r llynedd, sy'n nodi cam enfawr ymlaen yn ein hymrwymiad i gynyddu hyder i ddefnyddio ein Cymraeg ar draws y sefydliad. Gwnaed y llwyddiant hwn yn bosibl oherwydd yr ymarfer cynllunio strategol a gynhaliwyd ar ddechrau'r flwyddyn adrodd, gan nodi beth oedd y cynnig, sut a ble i'w hyrwyddo a beth oedd ein mesurau llwyddiant a'n dull gwerthuso.

Wedi cyflwyno cannoedd o oriau o ddysgu, mae'r cyflawniad hwn yn adlewyrchu angerdd ac ymroddiad ein gweithlu a'n rheolwyr i gofleidio a hyrwyddo'r Gymraeg ym mywyd gwaith bob dydd.

Diolch yn fawr i bawb sydd wedi cymryd rhan—rydych chi'n helpu i wneud y Gymraeg yn rhan fyw a ffyniannus o BIPCTM. Gallwch ddarllen mwy isod.

Sesiynau Croeso i'r Gymraeg mewnol

Yn BIPCTM, mae ein Sesiynau Croeso i'r Gymraeg wedi'u cynllunio i rymuso staff gyda'r sgiliau Cymraeg hanfodol sydd eu hangen i gysylltu'n well â chleifion a chydweithwyr sy'n siarad Cymraeg. Mae'r sesiynau rhyngweithiol mewnol, 2 awr o hyd hyn yn canolbwyntio ar ymadroddion pob dydd a geirfa ymarferol, gan helpu staff i ddarparu gwasanaeth mwy cynhwysol, parchus a sensitif yn ddiwylliannol.

Mae'r fenter hon yn cefnogi ein hymrwymiad i Gam Gweithredu 17 yn cynllun 5 mlynedd ar gyfer ymgynghoriadau clinigol yn y Gymraeg: sicrhau bod gan 30% o staff yn y meysydd a nodwyd o leiaf Lefel 1 yn y Gymraeg erbyn 2027.

Er mwyn sicrhau bod y sesiynau'n gwneud gwahaniaeth gwirioneddol, rydym wedi gwerthuso eu heffaith gan ddefnyddio Model Kirkpatrick—fframwaith dibynadwy mewn Dysgu a Datblygu.⁴ Mae'r dull aml-lefel hwn yn ein helpu i fesur nid yn unig boddhad, ond hefyd dysgu, newid ymddygiad, a chanlyniadau yn y byd go iawn. Yn hytrach na chanolbwyntio ar un elfen yn unig sef mwynhad y dysgwyr, mae'n bwysig ymchwilio o dan yr wyneb os yw hyfforddiant am gael yr effaith angenrheidiol.

Gellir gweld rhai canlyniadau ar gyfer effaith yn y byd go iawn isod o ddata hyd at fis Mawrth 2025:

- Cwblhaodd **140** o aelodau staff sesiwn
- Nododd **100%** o'r cyfranogwyr eu bod wedi mwynhau'r sesiynau;
- Cyrhaeddwyd **94%** o'r targed blynyddol a osodwyd ar gyfer staff yn cwblhau'r sesiynau;
- **22** sesiwn wedi'u cynnal hyd at fis Mawrth 2025;
- **44** awr o hyfforddiant wedi'i ddarparu;
- Aeth **61%** o ddysgwyr ymlaen o Lefel 0 i Lefel 1 mewn Siarad a Gwranddo ar y Cofnod Staff Electronig (ESR);
- Cyfradd drosi o ddiddordeb cychwynnol i gymryd rhan o **80%**;
- Roedd **65%** o'r mynychwyr mewn rolau clinigol;
- Cyfradd presenoldeb mewn sesiwn i'r rhai a archebodd o **81%**;
- Mae dros **60** o staff wedi ymuno â Rhwydwaith Dysgwyr Cymraeg newydd ar MS Teams.

⁴ Kirkpatrick, Donald L. *Evaluating Training Programs: The Four Levels*. San Francisco: Emeryville, CA: Berrett-Koehler; Publishers Group West [dosbarthwr], 1994.

Adborth Cyfranogwyr

"Mwynheais yr hyfforddiant yn fawr iawn. Rwy'n bwriadu gwella fy sgiliau ymhellach gyda chwrs a cheisio siarad â chydweithwyr a chleifion yn y Gymraeg a'r Saesneg."

"Hawdd ei ddilyn, hyd priodol. Byddaf yn gallu siarad Cymraeg yn fwy hyderus gyda staff a chleifion."

"Roeddwn i wrth fy modd! Roedd yn hwyl, yn ddiddorol, ac yn gwneud i mi eisiau dysgu"

"Roedd y tiwtor yn ardderchog—cefnogol, cyfeillgar, a gwnaeth y tiwtor y sesiwn yn hwyl."

"Rydw i eisoes wedi dechrau defnyddio cyfarchion fel 'Bore da' mewn cyfarfodydd a galwadau ffôn. Mae'n gam bach, ond mae'n teimlo'n wych."

"Rydw i wedi cofrestru ar gyfer cwrs 24 wythnos ac rydw i'n gwneud ymdrech ymwybodol i ddefnyddio beth rydw i wedi'i ddysgu gyda ffrindiau, teulu, a hyd yn oed diethriaid."

Uchafbwyntiau Dysgu

Dysgodd y staff sgiliau Cymraeg ymarferol gan gynnwys cyfarchion, dweud teitlau swyddi, ac ynganu.

Adroddodd llawer am fwy o hyder a mwy o ymwybyddiaeth o ddefnyddio'r Gymraeg mewn e-byst, cyfarfodydd a rhyngweithiadau â chleifion, sy'n dangos bod newid wedi bod mewn ymddygiad.

Y Gymraeg yn CTM

Welsh at CTM

Cymraeg

Welsh Language Skills Self-Assessment Tool

Level 0 - No Skill	Level 1 - Entry	Level 2 - Foundation	Level 3 - Intermediate	Level 4 - Higher	Level 5 - Proficiency
--------------------	-----------------	----------------------	------------------------	------------------	-----------------------

Kim's Story:

I have wanted to learn Welsh for as long as I can remember. I loved learning languages in school, I took Welsh for GCSE and AS level but I let it go as I was finding it difficult to balance with my other studies. This is something I have regretted for over 20 years. Being born in Wales but not being able to speak Welsh is something that has always bothered me - how many other countries in the world have a population who don't all speak their national language? There is so much beauty in the Welsh language and culture, and I am very proud to be a part of the effort to reclaim them for our future generations.

I started learning Welsh as an adult with Dysgu Cymraeg in 2020 after I saw an article on the CTM intranet promoting a virtual course and offering workplace funding and I have recently completed Lefel Sylfaen. While I am not yet at a level where I can converse fluently in Welsh, I am able to practice with my Welsh speaking colleagues, which further increases my confidence, and I hope that one day I will be able to use what I have learned both in and out of the workplace.

Being a "Dysgwr Cymraeg" has become a huge part of my identity and has made me a part of an ever growing, very welcoming community. Dw i wrth fy modd yn dysgu Cymraeg.

Level 0 -
No Skill

Level 1 -
Entry

Level 2 -
Foundation

Level 3 -
Intermediate

Level 4 -
Higher

Level 5 -
Proficiency

Rob's story...

Myself and my wife both took the decision that we wanted our daughter to be educated in the Welsh language – this provided us then with the conundrum that we both don't speak Welsh ourselves! Being that we both work within the NHS, we have been very fortunate to have been backed through work place funding to start Welsh lessons through Dysgu Cymraeg Morgannwg.

Welsh language has always been an important aspect of life, but more so now with our daughter learning the language from a young age. The way in which the lessons are structured means there is much more of an emphasis on "real life scenarios" rather than formalisation. As daft as it sounds, it's brilliant dropping our daughter off to nursery now and leaving with a "wela' i di wedyn" or even putting her to bed and our last words are "caru ti".

My wife has taken to it like a duck to water – I'm a little bit slower, but little by little it's creeping in to our lives a lot more.

Level 0 -
No Skill

Level 1 -
Entry

Level 2 -
Foundation

Level 3 -
Intermediate

Level 4 -
Higher

Level 5 -
Proficiency

Davina's Story

"My Manager was the one who informed me that this course was part of any New Starter Training. Prior to the on-line training, I must admit I was really apprehensive, mainly because of my age and not picking things up very quickly (particularly languages) and the thought of showing myself up.

However, I must admit that I really enjoyed the 2 hour session, and at the end, was wishing it was longer.

I thought you had put together a very clear training package and you made the exercises fun and enjoyable.

I also learned from the Group themselves who interacted really well."

Y Cynllun Codi Hyder: Defnyddio'r Gymraeg Sydd Gennym

Nod y Cynllun Codi Hyder yw cefnogi staff sydd â sgiliau Cymraeg canolradd neu heb hyder (Lefelau 3–4 ALTE) i feithrin hyder a chynyddu eu defnydd o'r iaith yn y gweithle. Wedi'i gyflwyno drwy sesiynau 1:1 wedi'u teilwra, cefnogodd y cynllun 44 aelod o staff yn ystod y flwyddyn adrodd hon—73% o'r targed blyneddol a osodwyd yn ein cynllun strategol ar gyfer dysgu Cymraeg.

Mesurau Llwyddiant Allweddol o ddata hyd at fis Mawrth 2025:

- **500+** awr wedi'i darparu;
- Pob Grŵp Gofal wedi'i gynrychioli yn y carfannau;
- Cyfradd drosi o ddiddordeb cychwynnol i gymryd rhan o **61%**;
- Cyfradd presenoldeb mewn sesiynau o **69%**;
- **Mwyafrif** o staff mewn rolau clinigol, yn cefnogi gwaith i gynnig gofal clinigol yn y Gymraeg;
- Nododd **100%** o'r cyfranogwyr eu bod wedi mwynhau'r sesiynau;

- Cynnydd sylweddol yn yr hyder i ddefnyddio'r Gymraeg mewn lleoliadau proffesiynol a phersonol;
- Defnydd ehangach o'r Gymraeg mewn negeseuon e-bost, cyfarfodydd, a sgysiau gyda chydweithwyr a chleifion;
- Daeth mentrau dan arweiniad cyfoedion i'r amlwg, gan gynnwys grŵp trafod Cymraeg clinigol yn y tîm Therapi Iaith a Lleferydd Pediatrig (gweler isod), sy'n dangos newid diwylliannol go iawn;
- Newid diwylliannol amlwg, gyda chyfranogwyr yn annog eraill i ddefnyddio'r Gymraeg ac yn hyrwyddo'r iaith yn eu hadrannau.

Adborth Cyfranogwyr

"Gwnaeth y tiwtor ddysgu'n hwyl a helpodd fi i deimlo'n hyderus yn defnyddio'r Gymraeg

"Gwnaeth y tiwtor ddysgu'n hwyl a helpodd fi i deimlo'n hyderus yn defnyddio'r Gymraeg

"Rwy'n defnyddio cyfarchion Cymraeg mewn negeseuon e-bost a chyfarfodydd nawr—

"Rydw i wedi dechrau siarad Cymraeg gyda chydweithwyr a hyd yn oed yng ngrŵp Ti a Fi fy

"Rwy'n llai ofnus o wneud camgymeriadau ac yn fwy parod i roi cynnig arni."

"Roedd y sesiynau'n hyblyg, yn gefnogol, ac wedi'u teilwra i fy anghenion—rwyf wedi'i

Effaith Dysgu

Roedd y cyfranogwyr wedi gwneud mwy na dysgu—fe wnaethon nhw ei darganfod hi o'r newydd. Drwy sesiynau ymarferol wedi'u teilwra, enillodd staff sgiliau iaith oedd yn uniongyrchol berthnasol i'w rolau, o ymadroddion sgwrsio i derminoleg broffesiynol. Disgrifiodd llawer frwdfrydedd newydd dros yr iaith. Amlygodd adborth tiwtoriaid gynnydd clir a chyson mewn rhuglder, geirfa a gramadeg—gan ddangos bod hyder a gallu wedi tyfu law yn llaw.

Cymraeg ar Waith: Ymgorffori iaith mewn Ymarfer Bob Dydd

Mae staff ar draws BIPCTM yn cofleidio'r Gymraeg gyda hyder sy'n tyfu—boed mewn ymgynghoriadau clinigol, tasgau gweinyddol, neu ryngweithio bob dydd. Mae'r Cynllun Codi Hyder wedi chwarae rhan allweddol yn y trawsnewid hwn, gan helpu staff i symud o betruster i ruglder.

Mae'r fenter hon yn cefnogi'n uniongyrchol y gwaith o weithredu'r Safonau'r Gymraeg a fframwaith Mwy na Geiriau, gan sicrhau nid yn unig y caiff dwyieithrwydd ei annog, ond ei fod yn cael ei wreiddio yn ein diwylliant.

Yn fwy na hynny, mae arloesiadau dan arweiniad staff—fel grwpiau cymorth gan gymheiriaid a thrafodaethau clinigol yn y Gymraeg (gweler Astudiaeth Achos Therapiau ar Dudalen 28)—yn helpu i blethu'r iaith i wead bywyd timau a darparu gwasanaethau.

I gynnal y momentwm hwn, mae BIPCTM yn archwilio modelau newid ymddygiad fel [ARFer](#), sy'n cynnig dull pwerus o gefnogi defnydd hirdymor a hyderus o'r Gymraeg yn y gweithle.

The screenshot shows the 'Welsh Language Skills Self-Assessment Tool' interface. At the top, it says 'Y Gymraeg yn CTM' and 'Welsh at CTM' with a 'Cymraeg' logo. Below this are five levels: Level 0 - No Skill, Level 1 - Entry, Level 2 - Foundation, Level 3 - Intermediate, Level 4 - Higher, and Level 5 - Proficiency. An orange arrow points to Level 5. The main content area is titled 'Frances' Story:' and contains the following text:

As a result of the Increasing Confidence scheme, I have increased my confidence in using Welsh by having the opportunity to practise and also because I have improved my grammar. I am more eager to use and improve my Welsh and this is something I want to continue to do.

I am going to take the opportunities available to me at work to use Welsh and now that I have better Welsh skills I would be keen to use the language with colleagues and service users. My pride in my Welsh has increased so much and I have a strong desire to keep going to improve and use the language.

The bottom of the screenshot features a colorful illustration of a town with buildings, wind turbines, and trees.

Ariannu cyrsiau iaith Gymraeg eraill

Fel rhan o'n hymrwymiad parhaus i ymgorffori'r Gymraeg yn y gweithle, mae BIPCTM hefyd wedi ariannu staff i gwblhau cyrsiau iaith a ariennir yn llawn yn allanol.

Dros y flwyddyn ddiwethaf, manteisiodd **17** o gydweithwyr brwdfrydig ar y cyfle i gofrestru ar gyrsiau lefel Mynediad a Sylfaen, gan gymryd camau ystyrlon ar eu taith tuag at y Gymraeg. Yn fwy na hynny, cafodd nifer o'r dysgwyr hyn eu hysbrydoli i gymryd rhan gyntaf ar ôl mynychu ein Sesiynau Croeso mewnol—tystiolaeth o bŵer ymgysylltu ac anogaeth gynnar.

Mae'r diddordeb cynyddol hwn yn adlewyrchu ein gweledigaeth gyffredin o greu gweithle mwy dwyieithog a chynhwysol. Diolch yn fawr i bawb sydd wedi cymryd rhan—rydych chi'n helpu i lunio dyfodol mwy disglair a chynhwysol i BIPCTM!

Olrhain Cynnydd Go lawn wrth Ddysgu'r Gymraeg

Yn BIPCTM, nid yn unig rydym yn annog dysgu'r Gymraeg—rydym yn mesur cynnydd ystyrlon. Gan ddefnyddio dull sy'n cael ei arwain gan werthuso, rydym yn olrhain taith pob dysgwr tuag at gyflawni Cymraeg lefel Cwrteisi ac ennill hyder i ddefnyddio'r Gymraeg, gan sicrhau bod pob cam yn cael ei gydnabod a'i gefnogi.

Ar ôl cwblhau ein Sesiwn Croeso i'r Gymraeg neu'r Cynllun Codi Hyder, caiff sgiliau Siarad a Gwranddo aelodau staff eu hasesu gan y tiwtor ac yna eu diweddarau ar eu Cofnod Staff Electronig (ESR). Mae hyn yn ein helpu i fonitro datblygiad mewn amser real a theilwra cefnogaeth yn y dyfodol yn fwy effeithiol. Mae hyn hefyd yn sicrhau cywirdeb data, fel bod gan reolwyr ddata cywir i dargedu dysgu Cymraeg ac i ddadansoddi'r gweithlu ar gyfer prosesau cynllunio'r gweithlu.

6: Sut ydych chi wedi ystyried sgiliau Cymraeg gweithlu y dyfodol?

Mae BIPCTM wedi gwneud cynnydd da eleni o ran trawsnewid ein dull o recriwtio a hyrwyddo dwyieithrwydd.

Yn ein hadroddiad blynyddol diwethaf ar gyfer 2023/2024, dywedon ni:

“Mae BIPCTM ar hyn o bryd yn gweithio drwy gynllun gweithredu sylweddol, y rhan fwyaf ohono'n ymwneud â sut rydym yn trin y Gymraeg wrth recriwtio. Y dyddiad cau ar gyfer cyflwyno tystiolaeth ein bod wedi cwblhau'r gwaith hwnnw yw Rhagfyr 2024.”

Mae'r cynllun gwaith hwn bellach wedi'i gwblhau ac mae'r canlynol wedi'i gyflawni:

- Mae dros **90%** o'n swydd ddisgrifiadau a'n hysbysebion swydd bellach yn cael eu cyhoeddi'n ddwyieithog, yn dilyn awdit o'r wefan ar gyfer yr adroddiad hwn. O ystyried bod BIPCTM yn cyhoeddi bron i 3,000 o swyddi gwag y flwyddyn, mae hwn yn ddatblygiad arwyddocaol;
- Mae canllawiau wedi'u cymeradwyo ar waith i gynorthwyo rheolwyr i wneud asesiad gwrthrychol ynghylch a ddylid hysbysebu swydd wag fel sgiliau Cymraeg yn hanfodol, yn ddymunol, angen eu dysgu neu ddim yn angenrheidiol;
- Mae dull o gofnodi'r asesiad hwnnw ar y templed disgrifiad swydd newydd ac ar Trac;
- Mae dull strwythuredig ar gyfer archwilio'r system recriwtio wedi'i ddatblygu, gan alluogi adrodd clir ynghylch a yw canllawiau recriwtio wedi'u dilyn. Gellir gweld yr adroddiad cyntaf yn seiliedig ar hyn isod yn y tabl '*Dangosyddion cynllunio gweithlu'r Gymraeg*';
- Mae hyfforddiant wedi'i ddatblygu mewn cydweithrediad ag arbenigwyr recriwtio yn y Gyfarwyddiaeth Pobl fel bod rheolwyr yn cael eu hyfforddi ar ddilyn y canllawiau, a pham y dylid dilyn y canllawiau.

Swyddi gwag lle bu sgiliau Cymraeg yn angenrheidiol

Isod mae nifer y swyddi gwag rhwng 1 Ebrill 2024 a 31 Mawrth 2025 a gafodd eu categorio fel naill ai 'Mae sgiliau Cymraeg yn hanfodol', 'Mae sgiliau Cymraeg yn ddymunol', 'Mae angen dysgu sgiliau Cymraeg ar ôl penodi' neu 'Nid yw sgiliau iaith Gymraeg yn angenrheidiol'.⁵ Mae dangosyddion pwysig eraill hefyd wedi'u cynnwys.

Dangosyddion cynllunio gweithlu'r Gymraeg	
Sgiliau yn Gymraeg yn hanfodol	7
<i>Y nifer ohonynt oedd yn rolau clinigol</i>	<i>1</i>
<i>Y nifer ohonynt oedd yn rolau gweinyddiaeth reng flaen</i>	<i>6</i>
Sgiliau yn Gymraeg yn ddymunol	2456
Mae angen dysgu sgiliau Cymraeg ar ôl penodi i'r swydd	0
Sgiliau Cymraeg heb fod yn angenrheidiol	288
Swyddi gweinyddu rheng flaen heb eu hysbysebu fel 'Cymraeg hanfodol' neu 'Angen dysgu'r Gymraeg ar benodi', oherwydd asesiad nad oedd yn cydymffurfio;	63
Swyddi mewn meysydd sy'n gysylltiedig â meysydd blaenoriaeth Mwy na Geiriau gyda bylchau yn y gweithlu heb eu hysbysebu fel rhai hanfodol neu lle mae angen dysgu'r Gymraeg ar benodiad, oherwydd asesiad nad oedd yn cydymffurfio	99
Nifer y siaradwyr Cymraeg (Lefel 3+) a benodwyd yn ddiweddar drwy recriwtio allanol mewn rolau clinigol	63

⁵ Wedi'u heithrio o'r niferoedd yn y tabl mae rhai swyddi a gafodd eu categorio fel 'Mae sgiliau Cymraeg yn hanfodol' neu 'Mae angen dysgu'r Gymraeg ar ôl penodi' fel gwall gweinyddol, lle'r oedd y rheolwr mewn gwirionedd yn bwriadu defnyddio 'Mae sgiliau Cymraeg yn ddymunol'.

7: Sut ydych chi wedi delio â chwynion a phryderon?

Gall aelodau'r cyhoedd gysylltu naill ai â Chomisiynydd y Gymraeg neu'r Bwrdd Iechyd yn uniongyrchol ynglŷn â phryder iaith neu gŵyn iaith. Pan dderbynnir pryderon, cânt eu cofnodi ar y system gwynion ganolog o'r enw DATIX.

Eleni derbyniodd y Bwrdd Iechyd y cwynion canlynol, gyda'r datrysiaid wedi'i nodi.

Manylion y gŵyn	Penderfyniad
<p>Cwynodd aelod o'r cyhoedd yn uniongyrchol i'r Bwrdd Iechyd fod taflen a holiadur a rannwyd gyda disgyblion yn Ysgol Garth Olwg yn Saesneg yn unig. Dyma oedd yr achos ar ôl ymchwiliad, yn groes i Safon 33 a 37.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cyfieithwyd yr holl wybodaeth i'r Gymraeg, nid dim ond y deunydd y cwynwyd amdano. • Cynhwyswyd allgymorth gydag ysgolion cyfrwng Cymraeg hefyd yn y Strategaeth 5 Mlynedd ar gyfer ymgynghoriadau clinigol yn y Gymraeg.
<p>Cwynodd aelod o'r cyhoedd wrth Gomisiynydd y Gymraeg eu bod wedi derbyn ymateb yn Saesneg i negeseuon e-bost a anfonwyd yn Gymraeg at y Tîm Brechiadau. Ar ôl ymchwilio, ymddangosodd bod yr achwynydd wedi cael ateb yn Saesneg yn groes i Safon 1.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Defnyddiodd Arweinydd y Gymraeg gyfeiriad e-bost siopwr cudd a chysylltodd â'r tîm perthnasol yn y Gymraeg, a derbyniodd ateb yr un diwrnod yn y Gymraeg. • O ystyried yr uchod, ni chymerwyd unrhyw gamau pellach.

8: Pa ardaloedd sy'n haeddu cydnabyddiaeth arbennig am eu hymrwymiad i'r Gymraeg?

Isod mae rhai meysydd yn y Bwrdd Iechyd sydd wedi gweithio i ymgorffori'r Gymraeg yn ystod y flwyddyn adrodd.

Therapiau (Ffisiotherapi, Therapi Galwedigaethol, Therapi Iaith a Lleferydd a Dieteteg)

Beth rydyn ni wedi'i wneud eleni?

Y Cynnig Rhagweithiol

- Mae gwisgo'r cortyn gwddf iaith Gwaith yn arfer cyffredin drwy gydol Therapiau, ac mae'n ffordd gydnabyddedig o ddangos i'n cleifion ein bod ni'n gallu defnyddio'r Gymraeg. Mae stori claf isod gan Niamh, un o'n therapyddion iaith a Lleferydd, yn dangos bod darparu ein gwasanaethau yn y Gymraeg lle mae hynny ar ei bwysicaf wedi'i ymgorffori yn y ffordd rydym yn darparu ein gwasanaethau.
- Mae ein prosesau atgyfeirio ar gyfer Therapiau yn cynnwys cwestiwn ar yr angen ieithyddol i hwyluso'r Cynnig Rhagweithiol. Y rhain yw:

Ffisiotherapi

Pan fydd cleifion yn cysylltu â'r ganolfan weinyddol i drefnu apwyntiad, gofynnir iddynt beth yw eu dewis iaith. Cadarnheir a chofnodir y wybodaeth hon hefyd os yw'r claf yn cyrraedd wyneb-yn-wyneb yn y dderbynfa ffisiotherapi. Yn ogystal, mae'r ddewis iaith yn cael ei dogfenna yn ystod y broses asesu ffisiotherapi, fel rhan o'r ddogfennaeth asesu safonol. Mae hyn yn cael ei chadarnhau yn ystod y sesiwn glinigol.

Therapi iaith a Lleferydd

Mae staff gweinyddol yn sgrinio am y ddewis iaith wrth brosesu pob atgyfeiriad newydd ac yn diweddarau System Gweinyddu Cleifion Cymru (WPAS) yn unol â hynny. Mae staff clinigol yn cadarnhau'r wybodaeth hon eto yn ystod yr asesiadau cychwynnol, gyda dogfennaeth wedi'i chofnodi yn y nodiadau clinigol. Ystyrir dwyieithrwydd a phroffil iaith y claf yn gyson yn ystod asesiadau, ac adlewyrchir y wybodaeth hon yn WPAS ac yn hanes achos cychwynnol y claf.

Therapi Galwedigaethol

Yn ystod asesiadau cychwynnol, gofynnir i gleifion nodi eu dewis iaith yn rheolaidd. Mae'r wybodaeth hon wedi'i chofnodi ar ddogfennaeth y Cyfweiliad Cychwynnol ac yn y nodiadau clinigol i sicrhau cyfathrebu cywir a chyson drwy gydol y llwybr gofal.

Deieteg

Mae'r ddewis iaith yn cael ei chofnodi ar y cardiau cofnod dietetig. Nododd archwiliad dogfennaeth a gynhaliwyd ym mis Ebrill 2025 yr angen i atgyfnerthu'r arfer o ofyn a chofnodi'r wybodaeth hon. Mae ymdrechion i fynd i'r afael â hyn yn mynd rhagddynt ar hyn o bryd er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth lawn.

- Rydym wrthi'n ychwanegu neges at ein tudalennau gwefan fel ein bod, mewn ardaloedd lle mae gennym staff sy'n siarad Cymraeg, wedi hyrwyddo hyn gyda'r cyhoedd, fel y gwnaed mewn Peditreg Aciwt o fewn Nyrsio. Rydym bellach wedi cytuno ar y neges honno, ac rydym yn gobeithio y bydd tynnu sylw at hyn yn rhoi hyder i ddefnyddwyr gwasanaeth ddefnyddio'r Gymraeg gyda staff sy'n gwisgo'r cortyn gwddf laith Gwaith.

Darparu Gwasanaethau a Llywodraethiant

- Mae Therapïau wedi integreiddio monitro cydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg yn ei weithdrefnau sicrhau a llywodraethu ansawdd. Caiff cydymffurfiaeth â'r Gymraeg ei harchwilio'n rheolaidd, gyda'r un olaf yn cael ei gynnal yn 2024 gyda chynllun gweithredu byr wedi'i gytuno. Rhannwyd y canlyniadau hyn yn ein cyfarfodydd Arweinwyr ac mae'r canlyniadau hefyd wedi'u cofnodi ar system archwilio ledled y BIP, AmAT;
- Mae gan Therapïau gynrychiolaeth ar Grŵp Llywio'r Gymraeg corfforaethol ac mae'n cyfrannu arfer da iddo'n rheolaidd;
- Dyma rai enghreifftiau o beth rydyn ni'n ei wneud yn y Gymraeg i gleifion:
 - Pan fyddwn yn cynnal ymyriadau laith a Lleferydd pediatrig yn y Gymraeg, rydym yn anfon y llythyr crynodeb o'r ymgynghoriad cychwynnol yn y Gymraeg a'r Saesneg at y teulu a'r ysgol os yw'n ysgol cyfrwng Cymraeg a/neu ar gyfer teuluoedd sy'n siarad Cymraeg. Mae'r rhain yn nodi sut rydym wedi ystyried dwyieithrwydd yn ein triniaeth ac yn nodi pa gamau rydym yn eu hargymell gan ystyried prif iaith y plentyn;
 - Mae Dechrau'n Deg wedi darparu hyfforddiant, yn y Gymraeg, i leoliadau gofal plant cyfrwng Cymraeg;
 - Mae gan PIPYN o fewn Dieteteg Peditrig gyfryngau cymdeithasol dwyieithog, deunydd gweithgareddau dwyieithog i'r plant a llyfrynnau dwyieithog. Maen nhw hefyd yn defnyddio Cymraeg achlysurol yn ystod sesiynau. Mae dau siaradwr Cymraeg wedi cael eu recriwtio i'r Tîm yn ddiweddar;
 - Anfonir ein holl lythyrau apwyntiad yn y Gymraeg a'r Saesneg yn ddiodyn;
 - Yn ddiweddar, ailgynlluniodd ffisiotherapi eu holl arddangosfeydd yn eu hystafelloedd triniaeth gan sicrhau eu bod yn ddwyieithog;
 - Mae pob tudalen wefan ar gyfer Therapïau yn ddwyieithog;
 - Arweiniodd BIPCTM y gwaith o gyfieithu graddfa IDDSI (*Menter Safoni Deiet Dysffagia Ryngwladol*) eleni, y gellir ei defnyddio bellach yn y Gymraeg gan glinigwyr ledled Cymru;
 - Cynhelir digwyddiad rhithwir Diwrnod Gyrfaoedd laith a Lleferydd yn ddwyieithog (Cymraeg/Saesneg);
 - Mae cynigion Aros yn Iach laith a Lleferydd i Blant ar gael yn y Gymraeg a'r Saesneg.

Cynllunio'r gweithlu a recriwtio

- Cyfrannodd therapïau at y proffil ieithyddol manwl cyntaf o weithlu BIPCTM fel rhan o waith o dan Safon 110 ym mis Medi 2024. Gan ddefnyddio data gweithlu o ESR, cafodd y timau hynny oedd â siaradwyr Cymraeg ar Lefel 4 neu 5 eu mapio a'u gwirio. Rhoddodd hyn ddata i ni ar ble rydym yn gallu cynnig gwasanaethau yn y Gymraeg, a pha feysydd y gallai fod angen ffocws arnynt fel Therapi laith a Lleferydd i Oedolion;
- Mynychodd nifer o reolwyr Therapïau y digwyddiad staff tua diwedd y cyfnod adrodd ynghylch cynllunio'r gweithlu a'r Gymraeg;
- Yn ddiweddar, penderfynwyd bod swydd weinyddol yn y Tîm Gweinyddol i laith a Lleferydd yn cael ei hysbysebu fel un 'Cymraeg yn hanfodol'. Dyma oedd y tro cyntaf i ni nodi bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol;

- Mae Therapiau bellach yn sicrhau'n rheolaidd bod ein disgrifiadau swyddi a'n hysbysebion yn cael eu cyhoeddi'n ddwyieithog, ac roedden nhw ymhlith y meysydd cyntaf yn y Bwrdd Iechyd i wneud hyn;
- Cymerodd bron i 30 o aelodau staff Therapiau ran mewn dysgu Cymraeg yn y gwaith yn ystod y cyfnod adrodd hwn. Roedd hyn yn cynnwys y cynllun Codi Hyder, sydd wedi arwain at newid pendant yn y defnydd o'r Gymraeg gan ein clinigwyr nad oeddent wedi defnyddio'r Gymraeg ers blynnyddoedd lawer o'r blaen;
- Cynhaliodd Ffisiotherapi, Therapi Iaith a Lleferydd, Therapi Galwedigaethol a PIPYN mewn Dieteteg sesiynau ar ein stondin yn y Maes ym mhresenoldeb cyntaf erioed y Bwrdd Iechyd yn yr Eisteddfod Genedlaethol. Fe wnaethon nhw ddangos beth mae gwasanaethau Therapi yn ei wneud a sut maen nhw'n ei wneud a sut y gallen nhw gefnogi pobl leol. Roedd yr holl staff a oedd yn bresennol yn siaradwyr Cymraeg.

Sut mae hynny wedi bod o fudd i ddefnyddwyr ein gwasanaeth?

Y Gymraeg yn CTM Welsh at CTM

Mwy na geiriau: Profiad y claf It's more than just words: Patient experience

Yn ddiweddar cynhaliodd Niamh, un o'n ffisiotherapyddion paediatrig, asesiad llwyddiannus gyda phlentyn ifanc mewn ysgol Gymraeg.

Roedd gallu siarad Cymraeg yn galluogi asesiad mwy llwyddiannus gan roedd Niamh yn gallu deall a siarad â'r claf yn fwy rhugl a siarad Cymraeg a Saesneg bob yn ail rhwng y Gymraeg a'r Saesneg i roi cyfarwyddiadau yn yr iaith roedd hi'n ei deall fwyaf.

Dyweddodd Niamh: "Roedd mam hefyd yn gallu mynegi ei hun yn ddyfnach gan mai Cymraeg yw ei hiaith gyntaf. Roedd hefyd yn gwneud ymweliad â'r ysgol yn llawer mwy hygyrch gan oeddwn i'n gallu mynychu'r ysgol Gymraeg a chymryd rhan yn y dosbarth Add Gorff yn yr iaith maen nhw'n fwy cyfforddus â hi."

Os wyt ti'n chwilio am gefnogaeth neu gyngor ar ddefnyddio dy Gymraeg yn dy rôl, rydym yma i helpu – cysyllta â ni ar CTT_WelshLanguage@wales.nhs.uk.

Niamh, one of our paediatric physiotherapists recently carried out a successful assessment with a young child at a Welsh-medium school.

Being able to speak Welsh enabled a more successful assessment as Niamh was able to understand and speak with the patient more fluently and alternate between Welsh & English to provide instructions in the language she understood most.

Niamh said: "Mum was also able to express herself in more depth as Welsh is her first language. It also made a school visit much more accessible as I was able to attend the Welsh-speaking school and get involved in their P.E. class in the language they're more comfortable with."

If you're looking for support or advice on using your Welsh in your role, we're here to help – just get in touch with us on CTT_WelshLanguage@wales.nhs.uk.

laith a diwylliant Cymru yn y gwaith

Sarah O'Conner, Pennaeth Therapi Iaith a Lleferydd Pediatrig, ar y Cynllun Codi Hyder

Mae dau o'n S< Pediatrig wedi mynychu'r Cwrs Codi Hyder. Addysgwyd y ddau mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg ond anaml yr oeddent wedi defnyddio'r Gymraeg ers gadael yr ysgol 20–30 mlynedd yn ôl. Wedi'u cymell i ailafael yn eu sgiliau iaith, roeddent yn teimlo bod y cwrs yn fuddiol iawn.

Mae ein tîm yn hyrwyddo agwedd gref a chadarnhaol tuag at ddefnyddio'r Gymraeg, gan gynnig llawer o gyfleoedd i siaradwyr Cymraeg ddefnyddio'r iaith yn y gwaith. Yn dilyn y cwrs, sefydlodd un Therapydd Iaith a Lleferydd grŵp cymorth cyfoedion o saith o Therapyddion Iaith a Lleferydd sy'n siarad Cymraeg. Mae'r grŵp yn cyfarfod ar-lein bob chwarter i drafod achosion clinigol yn y Gymraeg, gan helpu i feithrin hyder, safoni terminoleg, a chefnogi trafodaethau clinigol effeithiol yn yr iaith.

Radioleg

Beth rydyn ni wedi'i wneud eleni?

Y Cynnig Rhagweithiol

O fewn Radioleg, mae gofyn i gleifion beth yw eu dewis iaith yn cael ei wreiddio a chaiff hyn ei gofnodi ar RADIS. Bydd tîm trefnu apwyntiadau Radioleg yn gofyn i gleifion beth yw eu dewis iaith dros y ffôn, neu wrth gyrraedd yr adran, os nad yw eisoes wedi'i gofnodi.

Gall staff radioleg sy'n siarad Cymraeg nawr arddangos eu sgiliau iaith drwy wisgo bathodyn Iaith Gwaith wedi'i frodio ar eu neu drwy ddewis cortyn gwddf. Mae'n ffordd syml ond bwerus o helpu cleifion a chydweithwyr i adnabod siaradwyr Cymraeg yn hawdd a theimlo'n fwy cartrefol.

Mae arweinwyr safleoedd hefyd yn gwbl ymwybodol o'r sefyllfa, gyda dealltwriaeth glir o ba aelodau o'r tîm all siarad Cymraeg—gan sicrhau bod y gefnogaeth gywir ar gael pan fo angen a helpu i greu amgylchedd mwy cynhwysol a dwyieithog. Lle byddwn yn nodi cleifion sy'n siarad Cymraeg drwy'r Cynnig Rhagweithiol, byddwn yn ceisio sicrhau lle gallwn eu bod yn gweld cydweithiwr sy'n siarad Cymraeg.

Llywodraethu ac atebolrwydd

Mae'r Gymraeg wrth wraidd dull Radioleg o ddarparu gwasanaethau sy'n canolbwyntio ar y claf. Un enghraifft yw sut mae cydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg yn gadarn ar yr agenda ym mhob cyfarfod yr Uwch Dîm bob dau fis. Mae'r sylw rheolaidd hwn yn sicrhau bod materion allweddol a godir gan Grŵp Llywio'r Gymraeg corfforaethol yn cael eu hystyried ar lefel leol—lle gall trafodaethau a phenderfyniadau ystyrlon ddigwydd. Mae Radioleg hefyd yn gwneud camau breision gyda'i Chynllun Gweithredu Cymraeg ei hun, gan ddangos ymrwymiad gwirioneddol i gyrraedd y Safonau. Mae cynnydd diweddar yn cynnwys:

- Mae'r rhan fwyaf o lythyrau cleifion bellach yn gwbl ddwyieithog, gan sicrhau cyfathrebu clir i bawb;
- Mae arwyddion dros dro yn bennaf yn ddwyieithog, gan greu amgylchedd mwy cynhwysol;
- Mae deunyddiau gwybodaeth i gleifion ar gael yn y Gymraeg a'r Saesneg, gan gefnogi dewis iaith cleifion.

Mae'r camau hyn yn adlewyrchu ymroddiad Radioleg i ymgorffori'r Gymraeg mewn ymarfer bob dydd—gan ei gwneud yn rhan fyw, weladwy o ofal cleifion.

Dysgu Cymraeg

Mae aelodau'r tîm radioleg wedi bod yn croesawu'r cyfle i ddysgu Cymraeg yn frwdfrydig, gan gymryd rhan yn y sesiynau Croeso i'r Gymraeg dwy awr ddiddorol a'r Cynllun Codi Hyder sy'n grymuso staff. Mae'r mentrau hyn yn helpu staff i feithrin eu sgiliau iaith a'u hyder diwylliannol mewn ffyrdd ystyrlon.

Un enghraifft amlwg yw Faye o Radioleg, y mae ei hyder i ddefnyddio'r Gymraeg wedi ffynnu drwy'r cynllun. Diolch i'r gefnogaeth a'r anogaeth y mae'n eu cynnig, mae hi bellach yn teimlo'n llawer mwy hyderus yn defnyddio'r Gymraeg yn ei gwaith bob dydd—enghraifft ysbrydoledig o bŵer dysgu a chefnogaeth gymunedol.

Y Gymraeg yn CTM
Welsh at CTM

Welsh Language Skills Self-Assessment Tool

Level 0 - No Skill Level 1 - Entry Level 2 - Foundation Level 3 - Intermediate Level 4 - Higher **Level 5 - Proficiency**

Faye's Story:

I attended a Welsh medium school. When I was in school, my first language was Welsh. However, outside of school, it was only my brother and I who were able to speak Welsh in our household. My friends would occasionally use the language however, I have always felt uncomfortable speaking in Welsh around others who are unable to understand it. I always felt like I was being ignorant therefore, I did not tend to use it very often.

Welsh is now becoming more accessible and acceptable to use. People are being encouraged to use the language, which I find is very reassuring. My manager suggested that I attend the Cynllun Codi Hyder course because, having not spoken Welsh for such a long time I felt I had lost my confidence.

During my time on the course I was instantly put at ease. My tutor was lovely and it felt like I was speaking with a friend. We spoke about many topics. My tutor addressed my fears of forgetting Welsh words for things and encouraged me. The more I use the language the more fluent I have become.

I am now able to hold a conversation more confidently thanks to my participation on this course.

Recriwtio

Mae Radioleg wedi gweithredu Safonau'r Gymraeg ar gyfer recriwtio. Roedd yn un o'r meysydd cyntaf yn ystod y flwyddyn adrodd hon i sicrhau ei fod yn cyhoeddi hysbysebion a disgrifiadau swyddi yn y Gymraeg. Yn ystod y flwyddyn adrodd hon, hysbysebwyd dwy swydd gyda sgiliau Cymraeg yn hanfodol:

- Un Cynorthwydd Gofal Iechyd Radioleg Band 3
- Un swydd weinyddol reng flaen Band 4

Mae hyn yn dangos yn glir nad annog yn unig sydd ar waith yma—mae'r Gymraeg yn rhan annatod o sut rydym yn ymdrin â recriwtio o ddydd i ddydd.

Iaith a diwylliant Cymru yn y gwaith

Grŵp y Gymraeg ar gyfer Radioleg

Mae Radioleg wedi sefydlu ei Grŵp Gwaith Iaith ei hun. Datblygodd y Grŵp hwn yn organig o ddiwylliant iaith Gymraeg iach a ffyniannus yn ein hardal.

Mae'r Grŵp wedi cyfarfod saith gwaith ers 2023, ac mae hyd yn hyn wedi trafod y canlynol;

- Cynnig Rhagweithiol;
- Gweledd staff sy'n siaradwyr Cymraeg: llinynnau gwddf a rhestrau staff;
- Yr iaith a ffefrir; ble i gofnodi a sut rydym yn archwilio
- Cyfathrebu â chleifion; llythyrau apwyntiad
- Adolygu a monitro arwyddion adrannol yn barhaus;
- Ymgysylltu â staff; arweinwyr i weithredu fel modelau rôl, lleddfu pryderon a defnyddio adnoddau a ddarperir i gefnogi staff
- Staffio a recriwtio – nodi bylchau mewn grwpiau staff a sgiliau iaith Gymraeg.

Gofal Sylfaenol a Chymunedau

Beth rydyn ni wedi'i wneud eleni?

Drwy gydol 2024/25, mae'r Grŵp Gofal Sylfaenol a Gofal Cymunedol wedi parhau i gryfhau ei ymrwymiad i'r Gymraeg, gan ei hymgorffori'n ddyfnach ar draws cynllunio'r gweithlu, darparu gwasanaethau ac ymgysylltu â'r gymuned. Mae nifer o ddatblygiadau allweddol wedi digwydd, wedi'u grwpio o dan y themâu craidd canlynol:

Y Gymraeg yn y Gweithlu

Mae cydweithio agos wedi'i sefydlu â Gwasanaeth Datblygu'r Gymraeg, gan gefnogi dull mwy cyson ac amserol o ddefnyddio gwasanaethau cyfieithu.

Mae ymwybyddiaeth gynyddol o'r Cynnig Rhagweithiol drwy amrywiol gyfarfodydd a fforymau wedi annog staff sy'n siarad Cymraeg i gofnodi eu sgiliau iaith ar ESR. Mae llawer o staff ar draws y Grŵp Gofal Sylfaenol a Gofal Cymunedol wedi cymryd rhan yn y Sesiynau Croeso i'r Gymraeg mewnol neu'r Cynllun Codi Hyder, gan gryfhau ein gweithlu ymhellach drwy annog dysgu a datblygu'r Gymraeg o fewn ein gwasanaethau ein hunain. Mae glynu wrth Safonau Recriwtio'r Gymraeg yn parhau'n gryf, gyda Disgrifiadau Swyddi a Hysbysebion Cymraeg yn cael eu huwchlwytho i Trac ac rydym wedi cryfhau ein

hymrwymiad i weithlu dwyieithog drwy hysbysebu swyddi gwag 'Sgiliau Cymraeg yn Ddymunol' i helpu i ddenu ymgeiswyr sy'n siarad Cymraeg a chefnogi anghenion y gweithlu yn y dyfodol.

Mae diwylliant Cymru yn cael ei ddathlu yn y gweithle, gyda mentrau fel sesiynau Therapi Cerdd yn cynnwys telynorion lleol yn perfformio cerddoriaeth werin draddodiadol Gymreig ar draws wardiau cymunedol CTM. Mae'r gweithgareddau diwylliannol hyn yn cefnogi ymdeimlad mwy o hunaniaeth a chysylltiad i staff a chleifion fel ei gilydd.

Mae Grŵp Llywio'r Gymraeg ar gyfer ein hardal ni wedi ehangu o ran cwmpas eleni, gyda chynrychiolaeth newydd o'r Gwasanaethau Meddygol Cyffredinol (GMS)—cam arwyddocaol a chadarnhaol wrth ymestyn cynllunio a llywodraethu'r Gymraeg i feysydd nad oeddent yn cael eu cynrychioli o'r blaen. Mae'r ymgysylltiad â Gwasanaeth Datblygu'r Gymraeg hefyd wedi cynnwys cyfrannu at Fforwm y Nyrsys Ymarfer, Fforwm y Gweithwyr Cymorth Gofal Iechyd (HCSW) a sesiwn bwrpasol gyda staff yr Academi Gofal Sylfaenol a'r GMS, gyda dros 20 o fynychwyr yn cymryd rhan mewn sesiwn Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg.

Ymgysylltu, Hyrwyddo a Chyflenwi Gwasanaethau

Mae ymgysylltu wedi'i dargedu a gweithgareddau hyrwyddo wedi bod yn allweddol i godi ymwybyddiaeth a defnydd o'r Gymraeg ar draws lleoliadau cymunedol. Cynhaliodd ysbytai cymunedol ddiwrnodau hyrwyddo'r Iaith Gymraeg pwrpasol, lle rhannwyd mwy nag 80 o adnoddau, cynhaliwyd 50 o sgysiau ystyrlon gyda staff a mynegodd 12 aelod o staff ddiddordeb mewn dysgu Cymraeg. Rhannwyd llwyddiant yr wythnos drwy ein Diweddariad Staff mewnol fel y gwelir yn y graffig isod.

Y Gymraeg yn CTM
Welsh at CTM

Mwy na geiriau: Cof Cymorth
It's more than just words: Staff support

Yr wythnos diwethaf, cawsom amser gwych yn hyrwyddo'r Gymraeg ar draws ein lleoliadau Gofal Sylfaenol a Chymunedol.

Fe wnaethom rannu dros 80 o adnoddau Cymraeg gwahanol, rhannu sgysiau gyda bron i 50 aelod o staff a chleifion, gyda 12 aelod o staff yn mynegi diddordeb mewn cyrsiau Cymraeg.

Cadwch lygad allan am y tîm yn YTS, YTC ac YBM ym mis Mawrth am ragor o adnoddau am ddim, cyngor ar recriwtio a dysgu Cymraeg.

Last week, we had a fantastic time travelling promoting the Welsh Language across our Primary Care and Community settings.

We shared over 80 different Welsh-language resources, shared conversations with almost 50 members of staff and patients, with 12 members of staff expressing interest to Welsh courses.

Keep an eye out for the team at PCH, POW and RGH in March for more freebies, advice on recruitment and Welsh learning all things Cymraeg.

Mae hysbysfyrdau'r Gymraeg wedi'u cyflwyno mewn rhai safleoedd, gan roi gwybodaeth ac adnoddau cyfredol i staff i gefnogi'r defnydd o'r Gymraeg mewn ymarfer beunyddiol gydag un enghraifft isod. Mae'r Grŵp Gofal hefyd wedi cynnal cysylltiad â Grŵp Gweithredol Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol ac wedi rhannu gwahoddiadau i gyfarfodydd Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol (GDS), gan sicrhau bod y Gymraeg wedi cael ei hystyried.

Y Gymraeg yn CTM
Welsh at CTM

Mwy na geiriau: Profiad y claf
It's more than just words: Patient experience

Cymraeg

Yr wythnos diwethaf, gwahoddodd y Tîm Adsefydlu Strôc y Wasanaeth Datblygu'r Gymraeg i'w ward yn YCR a gwnaeth y cyfraniadau Cymraeg di-ri y mae'n eu gwneud ar draws y wardiau ar gyfer ei staff a'i gleifion argraff fawr arno.

O gefnogaeth ragweithiol y tîm, mae cleifion strôc a theuluoedd yn gallu cyfathrebu'n well mewn iaith y maen nhw'n gyfforddus yn ei defnyddio, sy'n gwneud cymaint o wahaniaeth i'w profiad.

Os hoffech ychwanegu rhywfaint o Gymraeg at eich ward neu os oes gennych unrhyw gwestiynau am wella profiad ein cleifion Cymraeg eu hiaith, rhowch neges i ni ar CTT_WelshLanguage@wales.nhs.uk.

Last week, the Stroke Rehabilitation Team invited the Welsh Language Development Service to their ward at YCR and they were so impressed by the countless Cymraeg contributions they make across the wards for their staff and patients.

From the team's proactive support, stroke patients and families are able to better communicate in a language they are comfortable using, which makes such a difference to their experience.

If you'd like to add some Cymraeg to your ward or have any questions about improving our Welsh-speaking patients' experience, just pop us a message on CTT_WelshLanguage@wales.nhs.uk.

Sut mae hynny wedi bod o fudd i ddefnyddwyr ein gwasanaeth?

Gwennan Edwards, Nyrs Glinigol Arbenigol Clefyd Parkinson

Roeddwn i yng nghlning Cleifion Allanol YCR, a stopiodd claf fi wrth i mi gerdded heibio a dechrau sgwrsio â mi yn Gymraeg. Dywedodd wrtha i ei fod wedi gweld fy methodyn ar fy ngwisg, a themlo bod yn rhaid iddo stopio a siarad â mi! Roedd yn hyfryd gweld faint roedd hyn yn ei olygu i'r claf, gan ei fod wedi mwynhau siarad â mi yn y Gymraeg yn fawr iawn, hyd yn oed am ychydig funudau, dywedodd wrthyf ei fod wedi gwneud ei ddiwrnod!

9: Risgiau a nodwyd a'r camau nesaf

Gellir gweld dadansoddiad llawn o'r holl Safonau a'n cydymffurfiaeth â nhw yma, gan osod ein proffil risg llawn ar gyfer CTMUHB yn y maes hwn.

Er mwyn mynd i'r afael â meysydd o ddiffyg cydymffurfiaeth yr ydym wedi'u nodi, cynhyrchir cynllun gweithredol bob blwyddyn yn amlinellu beth yw'r blaenoriaethau ar gyfer y flwyddyn adrodd nesaf. Er mwyn gwella cydymffurfiaeth ymhellach, y blaenoriaethau isod yw'r hyn y byddwn yn canolbwyntio arnynt ar gyfer 2025/26:

- Cynnig hyfforddiant ar recriwtio a chynllunio'r gweithlu.
- Datblygu ymhellach ein gwiriadau a'n cydbwyseddau o amgylch y canllawiau recriwtio newydd i sicrhau eu bod yn cael eu dilyn.
- Parhau i gynnig hyfforddiant iaith Gymraeg yn strategol, gan ein cefnogi i lenwi bylchau yn y gweithlu.
- Cyflawni blwyddyn gyntaf ein Cynllun 5 Mlynedd ar gyfer Ymgynghoriadau Clinigol yn y Gymraeg.
- Gwella ein cyfradd cydymffurfio ymhellach trwy dargedu gwaith archwilio a gwella.
- Dod â'r Gymraeg i'n Fframwaith Cymhwysedd Arweinyddiaeth.

Atodiad 1: Methodoleg Dangoswrdd Iaith a Diwylliant Cymru

Dangosydd craidd: PROFIAD Y CLAF	Dull mesur
Is-ddangosydd: PREMs a'r gyfran sy'n dangos bod y rhan fwyaf o gleifion yn gallu cyfathrebu yn y Gymraeg.	Ar gyfer pob Mesur Profiad a Adroddwyd gan Gleifion lle cynhwyswyd cwestiwn ar allu i ddefnyddio'r Gymraeg, cyfrifwch gyfran y PREMs lle nododd y mwyafrif eu bod yn gallu defnyddio'r Gymraeg o'i gymharu â'r rhai lle nododd lleiafrif eu bod yn gallu gwneud hynny.
Is-ddangosydd: Pyst 'Da lawn' i gydnabod ymdrechion staff i ddefnyddio'r Gymraeg.	Nifer y straeon sydd wedi eu cyflwyno gan staff clinigol am effaith y Gymraeg ar ofal clinigol, ac yna fel y'u rhannwyd drwy'r fframwaith cyfathrebu mewnol a ddangosir uchod.
Is-ddangosydd: Cwynion a dderbyniwyd neu ymchwiliadau statudol yn ymwneud â'r Gymraeg yn CTM.	Nifer y cwynion i Gomisiynydd y Gymraeg, ymchwiliadau gan Gomisiynydd y Gymraeg, pryderon a rannwyd gyda'r Bwrdd Iechyd neu ymholiadau a adroddwyd drwy Dimau PALS fel y'u cofnodwyd ar DATIX.
Dangosydd craidd: RECRIWTIO	Dull mesur
Is-ddangosydd: Swyddi lle'r oedd angen sgiliau Cymraeg.	Y data o system recriwtio Trac sy'n cofnodi penderfyniad y rheolwr. Mae 'Angenrheidiol' yn golygu bod sgiliau iaith Gymraeg wedi'u hysbysebu fel gofyniad 'hanfodol' NEU 'angen dysgu Cymraeg pan benodir i'r swydd'.
Is-ddangosydd: Swyddi lle'r oedd sgiliau Cymraeg yn ddymunol.	
Is-ddangosydd: % o swyddi gwag nad oeddent wedi'u hasesu'n gywir ar gyfer sgiliau iaith.	Y data o system recriwtio Trac, a'i ddadansoddi yn ôl teitl swydd a disgrifiad swydd. Mae 'Swyddi gwag heb eu hasesu'n gywir ar gyfer sgiliau iaith' yn golygu bod y swydd wag wedi'i chategoreiddio mewn ffordd nad oedd yn dilyn meini prawf y goeden benderfyniadau i ddynodi'n briodol y sgiliau iaith Gymraeg sy'n ofynnol ar gyfer swydd. Er enghraifft, swydd weinyddol reng flaen wedi'i hysbysebu fel 'Mae sgiliau iaith Gymraeg yn ddymunol' yn lle 'hanfodol', neu swydd Ystadau fewnol wedi'i chategoreiddio fel 'Mae sgiliau iaith Gymraeg yn ddymunol' yn lle 'Nid oes angen sgiliau Cymraeg'.
Dangosydd craidd: DYSGU EIN HAITH	Dull mesur
Is-ddangosydd: Staff sydd wedi cwblhau cwrs iaith.	Nifer y staff sydd wedi cwblhau cwrs dysgu Cymraeg fel y'i cofnodwyd ar y gofrestr hyfforddi.
Is-ddangosydd: % o staff sy'n dysgu Cymraeg sydd wedi cynyddu eu lefel.	Gan ddefnyddio data gwerthuso Lefel 2 Kirkpatrick, canran yr holl staff sy'n dysgu Cymraeg yn BIPCTM y dywedodd eu tiwtor eu bod bellach yn fwy medrus yn y Gymraeg nag a ddangosodd eu cofnod ESR pan ddechreuon nhw'r cwrs.
Is-ddangosydd: % o staff sydd wedi mynegi diddordeb mewn dysgu Cymraeg sydd wedyn yn mynd ymlaen i ddysgu.	Nifer y staff sydd wedi cwblhau cwrs erbyn diwedd y flwyddyn fel y'i cofnodwyd ar y gofrestr hyfforddi, fel cyfran o'r holl rai ar y gofrestr o staff sydd wedi mynegi diddordeb.

Is-ddangosydd: Cynnydd % cyfartalog yn y defnydd o'r Gymraeg yn CTM.	Gan ddefnyddio data gwerthuso Lefel 3 o dan fodel gwerthuso hyfforddiant Kirkpatrick, cyfrifwch gyfran y staff fel canran a nododd eu bod yn defnyddio <i>mwy</i> o Gymraeg dri mis ar ôl y cwrs, o'i gymharu â'r rhai nad oeddent yn defnyddio'r Gymraeg, a ble mae'r meysydd hynny.
Dangosydd craidd: CYMORTH	Dull mesur
Is-ddangosydd: Nifer yr adnoddau iaith a rannwyd.	Nifer yr adnoddau a rannwyd fel y'u cofnodwyd ar y gofrestr adnoddau a rannwyd, ystyr adnoddau yw: <ul style="list-style-type: none"> • Cortynnau gwddf a bathodynau • Adnoddau i gefnogi defnydd o'r Gymraeg fel cardiau cyfarch a gwybodaeth am gydymffurfiaeth; • Lawrlwythiadau o adnoddau ar SharePoint; • Pecynnau Cymraeg i Wardiau a Gwasanaethau.
Is-ddangosydd: Nifer y rhyngweithiadau â Gwasanaeth Datblygu'r Gymraeg.	Nifer y weithiau y mae aelod o staff wedi rhyngweithio â Gwasanaeth Datblygu'r Gymraeg fel y'i cofnodwyd yn y dangosfwrdd monitro rhaglen ac yn ôl: <ol style="list-style-type: none"> 1. Nifer yr ymholiadau am ddysgu Cymraeg; 2. Y nifer o weithiau y ceisiwyd cyngor am Safonau'r Gymraeg; 3. Nifer y cyfarfodydd â staff BIPCTM; 4. Nifer y rhyngweithiadau staff mewn sesiynau galw heibio ar y safle; 5. Ymweliadau i safle SharePoint y Gymraeg.
Is-ddangosydd: Nifer y ceisiadau cyfieithu.	Nifer y ceisiadau cyfieithu a dderbyniwyd fel y'u cofnodwyd ar y traciwr cyfieithu.
Dangosydd craidd: DIWYLLIANT AC ARWEINYDDIAETH	Dull mesur
Nifer y staff sy'n cwblhau model ar ymgorffori'r Gymraeg yn ein Fframwaith Cymhwysedd Arweinyddiaeth.	Nifer y staff sy'n bresennol yn y Set Dysgu Gweithredol ar gyfer y Model 'Inspire' ar Lefel Arwain Systemau (nes y bydd dwyieithrwydd yn cael ei ychwanegu at y cynnig ar gyfer Arwain Eraill (Aspire) ac Arwain yr Hunan (Ignite)).
Nifer yr Aseidiadau Effaith ar y Gymraeg a gwblhawyd.	Nifer yr aseidiadau effaith a anfonwyd i'r mewnflwch perthnasol a rennir, ac fel y'u cofnodwyd ar yr traciwr Aseiad Effaith ar Gydraddoldeb a'r Gymraeg yn y dangosfwrdd monitro rhaglen.
Nifer yr enwebiadau Seren CTM ar gyfer yr iaith a'r diwylliant Cymraeg.	Nifer yr enwebiadau a dderbyniwyd fel y'u cofnodwyd a'r rheswm dros yr enwebiad (ni waeth a enillodd yr enwebai'r Seren ai peidio).
Dangosydd craidd: AEDDFEDRWYDD POLISI	Dull mesur
Canran o Safonau'r Gymraeg y gellir adrodd ar Sicrwydd Uchel gyda nhw.	Fel y'i cofnodwyd ar y dangosfwrdd monitro rhaglen ac fel y cyhoeddir yn flynyddol yma yn y Gymraeg ac yma yn Saesneg, cyfran o'r holl Safonau y casglwyd digon o dystiolaeth ar eu cyfer i gefnogi penderfyniad gwrthrychol o Sicrwydd Uchel.

Canran y camau gweithredu Mwy na Geiriau a farciwyd fel rhai wedi'u cwblhau.

Fel y'i cofnodwyd ar y dangosfwrdd monitro rhaglen, y camau gweithredu y casglwyd digon o dystiolaeth ar eu cyfer i gefnogi penderfyniad gwrthrychol bod cam gweithredu wedi'i gwblhau ar gyfer BIPCTM.